

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petra Nováková

**Terorismus a jeho hrozba pro Evropskou unii se zaměřením na
efektivitu nástrojů protiteroristické politiky Evropské unie**

Diplomová práce

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Terorismus a jeho hrozba pro Evropskou unii se zaměřením na efektivitu nástrojů protiteroristické politiky Evropské unie“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Novém Jičíně dne 10. června 2014

Chtěla bych poděkovat vedoucímu diplomové práce JUDr. PhDr. Robertu Zbiralovi, Ph.D. za odborné vedení a rady při zpracování této práce.

Seznam zkratek

ČS	Členský stát/y
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EZR	Evropský zatýkací rozkaz
FBI	Americký federální úřad pro vyšetřování
FRONTEX	Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU
NATO	Organizace severoatlantické smlouvy
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
OSN	Organizace spojených národů
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SVT	Společné vyšetřovací týmy
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politiky
USA	Spojené státy americké
ZHN	Zbraně hromadného ničení

Obsah

1. Úvod	7
2. Terorismus jako světový fenomén.....	10
2.1. Pojem terorismus a problémy s jeho definicí.....	11
2.2. Den „D“ v boji proti terorismu – 11. září 2001	13
3. Hrozba terorismu na území Evropské unie.....	16
3.1. Teroristické útoky v Evropě - madridská a londýnská zkušenost.....	17
3.2. Stav a vývoj terorismu v Evropě: TE-SAT.....	19
4. Evropská unie a boj proti terorismu	22
4.1. Boj proti terorismu.....	22
4.2. „Terorismus“ v textu Smluv Evropské unie	24
4.2.1. „Terorismus“ a Lisabonská smlouva.....	25
5. Protiteroristická politika Evropské unie	27
5.1. Vývoj protiteroristické politiky Evropské unie.....	28
5.2. Protiteroristická politika Evropské unie v reakci na 11. září 2001	30
5.2.1. Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti terorismu	32
6. Nástroje protiteroristické politiky Evropské unie.....	34
6.1. Politické nástroje Evropské unie v boji proti terorismu	34
6.1.1. Akční plán pro boj proti terorismu (2001)	34
6.1.2. Evropská bezpečnostní strategie (2003).....	35
6.1.3. Prohlášení k boji proti terorismu (2004)	36
6.1.4. Akční plán EU pro boj proti terorismu (2004)	37
6.1.5. Prohlášení Rady k útokům v Londýně (2005).....	38
6.1.6. Strategie EU pro boj proti terorismu (2005).....	38
6.1.7. Akční plán EU pro boj proti terorismu (2006)	39
6.1.8. Dílčí shrnutí	40
6.2. Právní nástroje Evropské unie v boji proti terorismu	43

6.2.1.	Europol a policejní spolupráce	43
6.2.2.	Společné vyšetřovací týmy	45
6.2.3.	Eurojust a justiční spolupráce.....	46
6.2.4.	Evropský zatýkací rozkaz.....	47
6.2.5.	Dílčí shrnutí	48
7.	Závěr.....	51
8.	Použitá literatura.....	53

1. Úvod

Předkládaná diplomová práce nese název „*Terorismu a jeho hrozba pro Evropskou unii se zaměřením na efektivitu nástrojů protiteroristické politiky Evropské unie.*“ Terorismus není jevem moderní doby, ale je součástí naší společnosti od nepaměti.¹ V současnosti je terorismus světovým fenoménem, jenž se po útocích na USA dostal více do podvědomí široké veřejnosti. Vznikl jev, který se stal běžnou součástí naší společnosti. Terorismus je považován za hrozbu 21. století. Jedná se však skutečně o globální hrozbu? Bez větších znalostí problematiky, avšak s přihlédnutím k relativně nedávným událostem v New Yorku a následně v Madridu a Londýně, můžeme říct, že ano. Terorismus nabyl nový rozměr a stal se problémem, který musí řešit státy nejen samostatně, ale i v rámci regionální a mezinárodní spolupráce.

EU se však v počátcích svého vzniku otázkami terorismu nezabývala a soustředila se na jiné aspekty spolupráce. Stejně jako v případě OSN se 70. léta 20. století² stala pro představitele ČS Společenství impulsem k většímu zájmu o tuto oblast bezpečnosti. Původně neformální spolupráce získávala stále více na významu a v rámci jejího zajišťování a fungování byly vytvářeny nové nástroje nebo posilovány či rozšiřovány kompetence unijních institucí. Hlavní zlom však přichází po září 2001, kdy se terorismus stává jedním z nejčastěji skloňovaných bezpečnostních problémů nejen na půdě EU.

Předkládaná práce se nezaměřuje na obecné zajišťování bezpečnosti v EU. Jejím primárním cílem je protiteroristická politika EU - především pak nástroje vydané či zřízené za účelem boje proti terorismu. Mým záměrem je tyto mechanismy nejen blíže rozebrat a analyzovat, ale hlavně se pokusit o kritické zhodnocení efektivitu nejznámějších z nich. V práci se budu snažit odpovědět na následující výzkumné otázky:

1. Co je terorismus a jak jej definovat?

Mezi odbornou a laickou společností i v rámci mezinárodních organizací stále neexistuje shoda na jednotné definici terorismu. Proč je tak těžké najít společný kompromis? A je jednotná definice terorismu potřebná k účinnému boji proti němu?

¹ V minulosti se např. jednalo o „teroristické akce“ v podobě útoků nájemných vrahů na významné politické představitele.

² Podnětem se stal útok na izraelské sportovce na olympijských hrách v Mnichově (1972). *UN General Assembly Resolution 3034 (XXVII). Measures to Prevent Terrorism* [online]. Cfr.org, 18. prosince 1972 [cit. 12. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.cfr.org/terrorism-and-the-law/un-general-assembly-resolution-3034xxvii-measures-prevent-terrorism/p24793>>.

2. Jak se do protiteroristické politiky EU projeví události 11. září 2001 a následné útoky na evropské metropole?

EU zahrnuje terorismus do svých jednání o bezpečnosti již v druhé polovině minulého století, kdy vzniká řada nástrojů k jeho potlačování. Přispělo září 2001 k výraznému posunu a chápání tohoto globálního bezpečnostního problému? Jak EU reagovala na tento osudný den? Přispěly teroristické útoky na USA a Evropu k zahájení „nové etapy“ vnímání terorismu a boje proti němu?

3. Co patří do soustavy nástrojů protiteroristické politiky EU? Jsou tyto nástroje efektivní v boji proti terorismu nebo jsou jen pouhou snahou EU sekundovat ČS v zajišťování evropské bezpečnosti?

V EU existuje řada nástrojů a institucí, jejichž hlavním cílem se stal boj proti terorismu. Jsou to však nadále ČS, které si v otázkách bezpečnosti ponechaly hlavní slovo. Jaké jsou nástroje protiteroristické politiky EU a mají vůbec „smysl“, jestliže jsou otázky bezpečnosti stále v rukou ČS?

4. Protiteroristická politika EU včetně jejich nástrojů bývá označována jako tzv. „paper tiger“³. Je protiteroristická politika EU a její mechanismy skutečně politikou, která na papíře vypadá famózně a efektivně, ale ve skutečnosti je toho přesným opakem?

Otázka vychází z výše uvedených. EU se může sebevíce snažit přispívat k potlačování terorismu a za tímto účelem vydávat či zřizovat nová opatření a nástroje. Nabízí se nám ale otázka: má protiteroristická politika EU a její nástroje nějakou přidanou hodnotu v boji proti terorismu?

Hlavní text práce je rozdělen do šesti kapitol, které na sebe souvisle navazují a snaží se čtenáři přiblížit celou problematiku terorismu a unijního boje proti tomuto fenoménu. První kapitola je nejprve věnována samotnému pojmu *terorismus* a zabývá se nejen obecnými znaky terorismu, ale i problémem univerzální definice. Kapitola obsahuje i mou vlastní definici terorismu. Po září 2001 se stal terorismu nejvýznamnější bezpečnostní hrozbou, proto je následující podkapitola věnována i připomenutí událostí tohoto osudného dne. Zařazení této podkapitoly do textu považuji rovněž za významné i z důvodu vlivu na vývoj protiteroristické politiky EU, jelikož se 11. září 2001 stalo hlavním katalyzátorem unijního boje proti

³ BURES, Oldrich. *EU Counterterrorism Policy. A Paper Tiger?* Farnham: Ashgate, 2011, s. 2.

terorismu. Následující kapitola přibližuje pojem *boj proti terorismu* a je rovněž věnována otázce hrozby teroristických útoků na území EU. Stěžejní tematický celek práce je obsažen v kapitolách pět až sedm – obsahují vývoj protiteroristické politiky EU a její změny po útocích na USA v roce 2001 a primárně se soustřeďuje na její nástroje. Ty jsou v práci nejdříve přiblíženy a analyzovány a poté ve dvou samostatných dílčích shrnutích souhrnně zhodnoceny po stránce jejich efektivity a reálného významu v boji proti terorismu.

Při psaní diplomové práce byla využita kombinace několika metod. Deskriptivní metoda se objevuje v celém textu. Především proto, aby byly jednotlivé kapitoly a problematika v nich řešená více přiblížena čtenáři a k bližšímu pochopení mého hodnotícího pohledu. Tato metoda je provázena metodou analýzy uplatněné zejména v kapitolách věnujících se nástrojům protiteroristické politiky EU a jejich efektivity. Závěrečná kapitola a kapitoly věnované dílčím závěrům využívají metodu syntézy. V textu rovněž nechybí komparativní metoda v případě srovnání unijního a amerického přístupu k terorismu.

Česká i zahraniční literatura, z níž jsem při zpracování práce vycházela, mnohdy obsahuje stručné nebo často se opakující základní informace o protiteroristické politice EU a jejích nástrojích a předkládanému tématu se blíže nevěnuje (výjimkou jsou knihy Bohumila Pikny a především již zmíněná kniha Oldřicha Bureše *EU Counterterrorism Policy. A Paper Tiger?*)⁴. Proto bylo nezbytné častěji sáhnout k odborným, převážně zahraničním, článkům. Ty se věnují rozebíranému tématu v mnohem hlubší míře (věnují se protiteroristické politice EU jako celku, především ve vztahu po září 2001 a útocích na Madrid a Londýn, nebo konkrétním protiteroristickým nástrojům), což umožnilo větší rozbor a přiblížení jednotlivých nástrojů a protiteroristické politiky EU a rovněž přispělo k vytvoření shrnujících analýz.

Členění nástrojů protiteroristické politiky EU, kterou jsem pro účely této práce zvolila, vychází z knihy Bohumila Pikny *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. Obecné informace zde uvedené byly z důvodů aktuálnosti a větší přesnosti („nezkreslenosti“) doplněny o informace vycházející z konkrétních dokumentů EU, z odborných článků a internetových zdrojů.

Použité zdroje byly rovněž využity i k podpoře mých argumentů. Práce vychází ze zdrojů a informací dostupných do března 2014.

⁴ Viz „použitá literatura“ (kapitola 8).

2. Terorismus jako světový fenomén

Jelikož pojem terorismus provází celou diplomovou práci, považuju za vhodné tento pojem více přiblížit a pokusit se jej sama definovat.

Obecně řečeno terorismus představuje nelegální činnost, která svými následky směřuje nejen proti lidskému zdraví a životu, ale která svými důsledky ohrožuje a destabilizuje demokracii, vládu práva a mír a narušuje politickou stabilitu na regionální i na globální úrovni. Terorismus a hrozby s ním spojené jsou považovány především díky útokům na „západní svět“ na počátku 21. století (New York, Madrid, Londýn) za „hrozbu moderní doby“ a za celosvětový bezpečnostní problém. Někteří autoři uvádějí, že terorismus je „*rychle se stěhujícím mrakem či mlhovou a nerespektuje žádné hranice.*“⁵

Hrozba terorismu po útocích na Světové obchodní centrum v New Yorku nabrala na síle a dostala se více do podvědomí široké veřejnosti. Do té doby měly teroristické útoky spíše regionální charakter, avšak zničení obou newyorských mrakodrapů a útok na washingtonský Pentagon v roce 2001 rozvinul domněnku, že se již nejedná o oblastní problém, ale o útok proti celé planetě.⁶ Není pochyb o tom, že terorismus svým způsobem ovládá svět, nebo alespoň rozhodnutí politiků a vládnoucích stran v různých koutech světa, a prosperuje v takových podmínkách, v nichž panuje zoufalství, chudoba, politický útlak, extremismus a potlačování lidských práv. Daří se mu v oblastech, kde často dochází k regionálním konfliktům nebo které jsou pod cizí okupací a profituje z oslabení státu, který je neschopen udržovat právo a pořádek.⁷

Terorismus však není fenoménem moderní doby a řada států má s ním již své dlouholeté zkušenosti. Jen pro představu zmíním, že existuje několik druhů (nejen) historického členění terorismu – např. podle historika Rapoport⁸ nebo podle pánů Foltina a Řeháka (jejich kategorizace historie terorismu rozděluje terorismus do pěti období. Nyní se nacházíme v páté etapě, které začala v roce 1990. Autoři ji označují jako období „studeného míru“.)⁹ V části věnované hrozbě terorismu v EU představím členění „evropského terorismu“, na základě kterého vypracovává Europol svou roční analýzu hrozby terorismu v EU.

⁵ EICHLER Jan. Jak dál v boji proti globálnímu terorismu. *Obrana a strategie*, 2005, č. 1, s. 24.

⁶ BRZYBOHATÝ, Marian a kol. *Terorismus a my*. Praha: Computer Press, 2001, s. XIX.

⁷ United Nation. *A more secure world: Our shared responsibility*. Report of the High-level Panel on Threats, Challenges, and Change, 2004, s. 47.

⁸ IBÁNEZ, Luis de la Corte. *Logika terorismu*. Praha: Academica, 2009, s. 6. – 10.

⁹ FOLTIN Pavel, ŘEHÁK David. Historický vývoj terorismu. *Obrana a strategie*, 2006, č. 1, s. 45 – 57.

2.1. Pojem terorismus a problémy s jeho definicí

Základ pojmu terorismus má své kořeny v latinském slově *terror*, což znamená „zastrašit“, „nahnat strach“. „*Smyslem nastolení teroru je vytvořit extrémně silný psychický nátlak na jednotlivce i skupiny obyvatelstva.*“¹⁰

Z kořene *terror* vychází i pojem „*terorista*“ označujícího aktéra celého nelegálního incidentu. Pro tyto pachatele je typické přesvědčení v oprávněnost svých činů, jimiž ospravedlňují svůj boj za „lepší budoucnost“. Teroristy mohou být nejen jednotlivci, ale i skupiny osob sdružujících se v různých koutech světa a bojujících proti všemu, co stojí v jejich ideologii o lepším světě. Uchýlení se k terorismu je taktikou, jak vyjádřit svou nespokojenost a jak se pokusit dosáhnout změny. Frustrace z politické situace, nepochopení, ignorance a arogance ze strany státních představitelů nebo okupantů má za následek, že teroristé sáhnou kolikrát k takovým způsobům a metodám vyjádření nesouhlasu, jejichž následky bývají katastrofické.

Jde-li však o samotný pojem „*terorismus*“, neexistuje jeho obecně přijímaná a uznávaná definice a dosud ještě nebyl vydán mezinárodní dokument obsahující jeho jednoznačné a všemi akceptovatelné vymezení. Na druhou stranu „*všichni dokážeme s určitostí říct, co je terorismus, jestliže jsme svědky jeho následků.*“¹¹ Nutno však říct, že fenomén, jaký terorismus bezpochyby představuje, by si svou legální a všeobecně uznávanou definici bezesporu zasloužil.

Terorismus je „*metodou zastrašování politických odpůrců hrozbou a užitím násilí.*“¹² Je rovněž definován jako „*politicky motivovaný akt, namířený proti měkkým cílům (civilní či administrativní) s cílem ovlivnit nebo získat pozornost cíle [...] je považován za trestné či jinak protizákonné použití násilí.*“¹³ Terorismus může být rovněž chápán jako „*forma organizovaného násilí, obvykle zaměřeného proti nezúčastněným osobám, za účelem dosažení politických, kriminálních anebo jiných cílů.*“¹⁴

Můžeme se setkat s desítkami ne-li stovkami definic obsažených v mezinárodních a národních dokumentech. I přes nesčetné množství definic mají všechny přece jen něco společné. I přesto, že mezi experty neexistuje společný konsenzus týkající se jednotného

¹⁰ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001, s. 26.

¹¹ FILIMON, Luiza-Maria. The Discourse of Insecurity.Terrorism, September 11 and the War on Terror. *Annals of the Ovidius University of Constanta – Political Science Series*, 2013, č. 2, s. 198 – 199.

¹² CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001, s. 26.

¹³ MARTIN, Gus. *Understanding terrorism. Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage Publications, 2003, s. 6.

¹⁴ BRZYBOHATÝ, Marian a kol. *Terorismus a my*. Praha: Computer Press, 2001, s. 3.

vymezení pojmu *terrorismus*, můžeme zaregistrovat vzájemnou podobnost některých znaků v jednotlivých definicích.

Snad pro všechny teroristické útoky je příznačný velký počet obětí a snaha způsobit co největší škody (záměr ukázat, jak vážně své požadavky myslí, jak silní jsou a čeho všeho jsou pro naplnění své ideologie a požadavků schopni). Druhým společným bodem je použití výhrůžek ve snaze vyvolat strach mezi civilisty a výčitky svědomí strany, po níž je vyžadováno splnění požadavků teroristů. S tím souvisí i snaha získat zájem ze strany médií, jelikož jsou to právě média, která teroristům svým způsobem pomáhají šířit paniku a obavy a přispívají k naplnění jednoho z plánů teroristů – vyvolání strachu. Shoda je i v adresátech výhrůžek – státy, státní organizace, mezinárodní organizace, občané nebo konkrétní osoby.

K hlavním znakům definujících terorismus patří:

- nelegální použití síly,
- použití neobvyklých metod,
- „subnárodní“ aktéři,
- politické motivy,
- útoky proti snadným civilním a pasivním vojenským cílům,
- provádění aktů za účelem ovlivnění „diváků“.¹⁵

Na základě výše zmíněných informací, bych se terorismus pokusila sama definovat jako:

„Nelegální a nelegitimní činnost jednotlivců nebo skupiny osob využívajících výhrůžek, nátlaku nebo násilí za účelem dosažení vlastních cílů nebo pokusu iniciovat změny ve společenské oblasti, s níž nesouhlasí. Jde o ilegální většinou násilný akt zaměřený na civilní obyvatelstvo a objekty a má často politický, nacionalistický, náboženský, ideologický nebo jiný podtext.“

Jak jsem uvedla výše, najít společnou řeč a shodu pro vytvoření obecné definice terorismu se ukázalo poněkud problematické. Jak uvádí Veronika Bílková, existují tři argumenty, proč se na jednotné právní definici terorismu nedokážeme dohodnout. Prvním argumentem je, že se jedná o pojem spadající více do politické, než do právní sféry a je tak „zatížen jejími koncepty (a proto) jej nelze přenést do oblasti platného práva“¹⁶. Druhým argumentem je „zbytečnost“ terorismus jakkoli definovat, jelikož již z povahy samotného aktu a jeho následků dokážeme sami rozpoznat, že se jedná právě o čin teroristů.

¹⁵ MARTIN, Gus. *Understanding terrorism. Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage Publications, 2003, s. 32.

¹⁶ BÍLKOVÁ, Veronika. Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné? *Trestněprávní revue*, 2010, č. 1, s. 11.

Bezpredmětnou se stává i sankční úprava terorismu, protože jde o činy subsumované pod skutkové podstaty trestných činů dávno obsažených v národních legislativách nebo mezinárodní úpravě. Třetím argumentem je odlišné vnímání terorismu a různá stanoviska jednotlivých států.¹⁷

Autorka se přesto přiklání k potřebě vytvořit společnou definici terorismu. Především z toho důvodu, aby došlo k ukončení přijímání odlišných právních úprav, což ve svém důsledku vede ke vzniku právní nejistoty, zdali daný akt je teroristickým činem nebo ne. Jednotná definice je důležitá pro mezinárodní spolupráci, protože terorismus nemůže být poražen jediným státem, ale naopak spoluprací všech a je potřeba vědět, proti čemu máme bojovat.¹⁸

Osobně se přikláním ke stejnému názoru - terorismus by měl mít jednotnou všeobecně akceptovanou a užívanou definici. Terorismus a jeho potlačování patří k častým tématům na mezinárodní scéně, proto nesmí docházet k situacím, kdy by jeden aktér pod tímto pojmem chápal něco zcela jiného, než druhý. Jaký by byl význam toho, pokud by státy v rámci OSN souhlasily s přijetím dokumentu definující terorismus jedním způsobem, avšak jejich národní právní úprava by za terorismus označovala zcela jiná jednání? Tím je jen potvrzeno, že jednotná definice terorismu není zbytečná a k řádnému fungování mezinárodního práva proto důležitá.

2.2. Den „D“ v boji proti terorismu – 11. září 2001

Než přejdu k otázce terorismu na území EU a protiteroristické politice EU, ráda bych připomněla ony neblahé události, které se udály v září 2001 v USA a kterým terorismus „vděčí“ za přídomek „hrozba 21. století.“

Nejstrašlivějším projevem terorismu v moderních dějinách lidstva je co do škod a následků teroristický útok na USA, k němuž došlo v dopoledních hodinách 11. září 2001¹⁹; datum, které se stalo pomyslným „rokem nula“ v boji proti terorismu. Ochromení USA závratně změnilo celosvětový pohled na hrozbu terorismu, na jeho nebezpečí a vážnost. 11. září se tak stalo datem, které si zapamatovaly nejen USA, ale i celý svět. S tím souvisí

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Jednalo se o již druhý teroristický útok na Světové obchodní centrum; k bombovému útoku v podzemních garážích WTC došlo 26. února 1993 a stál za ním Ramzi Yousef (Martin, Understanding terrorisms – s. 13 - 14.)

fakt, že následně po útocích dochází k přijetí řady mezinárodních dokumentů vedoucích k potlačování terorismu.²⁰

Útok tehdy provedlo 19 sebevražedných atentátníků z Blízkého východu, kteří svůj čin na „*symboly bohatství a moci Spojených států*“²¹ vykonali nejen z politických, ale především z náboženských důvodů. Obvyklými prostředky teroristů bývají výbušniny nebo střelné zbraně, v tomto případě byl však zvolen zcela nový prostředek – kombinace sebevražedných atentátníků a unesených dopravních letadel, což výslednou zkázu několikanásobně zhoršilo.

Napadeny byly dvě věže Světového obchodního centra v New Yorku, které se následně zřítily. Vedle New Yorku byl napaden i Pentagon²² nedaleko hlavního města USA Washingtonu D. C. Čtvrté letadlo unesené teroristy za „záhadných okolností“ havarovalo na poli v Pensylvánii. Smrt tehdy našlo téměř 3 000 lidí.²³

Americké FBI se během několika dní podařilo zjistit identity únosců. Všichni byli napojeni na nejobávanější teroristickou skupinu – al-Kájdu, která se k útokům posléze sama přihlásila, a za hlavního organizátora celého incidentu byl označen Usáma bin Ladin, jenž se na základě informací FBI a dokumentů americké vlády stal nejhledanějším teroristou světa.²⁴ Jak však prohlásil Donald Rumsfeld (ministr obrany USA), pátrání po něm je jako „*hledat jehlu v kupce sena*.“²⁵

Tehdejší americký prezident G. W. Bush ve svém proslovu reagujícím na útoky řekl, že „*Amerika a její přátelé a spojenci se spojí se všemi, kteří touží po míru a bezpečnosti ve světě a společně zvítězí ve válce proti terorismu*.“²⁶ Bushova administrativa vyhláší válku proti terorismu, proti všem zemím a organizacím, které by USA mohly ohrozit. Reakce USA byla rychlá a zvolila se jasná strategie, podle níž je nejlepší obranou - útok.

Útok 11. září je považován nejen jako útok proti USA, ale proti celému západnímu, demokratickému a „křesťanskému“ světu a jeho důsledky ohrožují celou škálu mezinárodních vztahů. Události tohoto dne se staly významným mezníkem nejen pro suverénní státy a jejich

²⁰Např. Rezoluce OSN 1373(2001)

²¹FILIMON, Luiza-Maria. The Discourse of Insecurity.Terrorism, September 11 and the War on Terror. *Annals of the Ovidius University of Constanta – Political Science Series*, 2013, č. 2, s. 201.

²²Americké ministerstvo obrany.

²³ *Teroristické útoky z 11. září trvale změnilu podobu světa* [online]. Ceskatelevize.cz, 11. září 2001 [cit. 18. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/27993-teroristicke-utoky-z-11-zari-trvale-zmenily-podobu-sveta/>>.

²⁴ *FBI Ten Most Wanted Fugitive* [online]. Fbi.org [cit. 18. Listopadu 2001]. Dostupné na <<http://www.fbi.gov/wanted/topten/usama-bin-laden>>.

²⁵ CHOSSUDOVSKEY, Michel. *Válka a globalizace. Pravda o 11. září*. Praha: intu., 2003, s. 2.

²⁶ *Proslov prezidenta G. W. Bushe k 11. září 2001* [online]. CNN.com, [cit. 23. ledna 2014]. Dostupné z <http://articles.cnn.com/2001-09-11/us/bush.speech.text_1_attacks-deadly-terrorist-acts-despicable-acts/2?_s=PM:US>.

vnitřní bezpečnost, ale i pro mezinárodní organizace, pro něž boj proti terorismu nabývá nové dimenze.²⁷

²⁷ Např. Rada bezpečnosti OSN se otázkami terorismu začala zabývat právě až po 11. září 2001. Viz. databáze dokumentů Rady bezpečnosti OSN, dostupné na < <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2000.shtml>>.

3. Hrozba terorismu na území Evropské unie

I přesto, že se o teroru a konfliktech na území Evropy, resp. EU, nemluví v médiích tak často, jako je tomu například na Blízkém východě, netroufla bych si náš kontinent charakterizovat jako bezpečný.

Historie konfliktů v Evropě sahá daleko do minulosti a trvá dodnes, v mírnější či závažnější podobě. Není tomu zas tak dávno, co se zde uskutečnily hned obě světové války mající na svědomí milióny lidských životů, poté bipolární rozdělení světa a silný vliv komunismu na Východní Evropu, který vyústil ve spoustu protirežimních demonstrací a revolucí. Ani pádem Sovětského svazu klid nepřichází. Mohou za to především regionální boje (např. válka v Jugoslávii v 90. letech), ale i separatistické skupiny bojující o autonomii „svého“ regionu (Baskové, Kurdové). V neposlední řadě zde bezesporu patří řádění islámských teroristických organizací, jejichž aktivity jsou tradičně namířeny proti západnímu světu, křesťanství a těm, kdo se chce vměšovat do jejich záležitostí. Z uvedeného tak vyplývá, že EU čelí vnitřním hrozbám a je ovlivňována i konflikty za jejími hranicemi.

Jen v období mezi lety 1950 až 1995 zemřelo kolem 3000 lidí právě díky akcím teroristů. Nejvíce pak ve Velké Británii, Španělsku, Itálii, Německu a Řecku.²⁸ Právě tyto země mají již své zkušenosti s teroristy. Jen pro představu: mezi roky 1968 – 2006 čelilo Španělsko 1 290 útokům, Francie 1 097, Řecko 670.²⁹ Naštěstí se evropským vládám a policejním složkám povedlo několik útoků zmařit či vypátrat ještě dříve, než došlo ke ztrátám na lidských životech; např. italským úřadům se povedlo v roce 2002 zmařit pokus členů al-Kájdý otrávit římské zdroje pitné vody chemikáliemi,³⁰ v dubnu 2004 byl plánován útok ve Španělsku na trati Madrid – Sevilla, ale nálož byla naštěstí včas odhalena,³¹ v roce 2005 lyonská policie vypátrala pět teroristů, kteří plánovali využít jedu ricinu a botulinu na vybrané cíle ve Francii³² atd.

Jak jde vidět, stále nad námi visí hrozba teroristických útoků a to i přesto, že většina evropských států je členem EU a dalších mezinárodních organizací (OSN, NATO, OBSE,

²⁸ MALLEY-MORRISON, Kathleen a kol. *International Handbook of War, Torture and Terrorism*. New York: Springer, 2013, s. 17.

²⁹ *Terrorism > Terrorist Acts > 1968-2006 > Incidents: Countries Compared* [online]. Nationmaster.com [cit. 23. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Terrorism/Terrorist-Acts/1968--2006/Incidences>>.

³⁰ CRODDY, Eric a kol. *Chemical Terrorist Plot in Rome?* [online] cns.miis.edu [citováno 12. ledna 2014]. Dostupné na <<http://cns.miis.edu/stories/020311.htm>>.

³¹ *Spain Train Bombings Fast Facts* [online]. Cnn.com, 2013 [cit. 12. ledna 2013]. Dostupné na <<http://edition.cnn.com/2013/11/04/world/europe/spain-train-bombings-fast-facts>>.

³² *An Al Qaeda 'Chemist' and the Quest for Ricin* [online]. Washingtonpost.com [citováno 12. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A2159-2004May4_2.html>.

Rada Evropy), které se snaží vytvářet opatření přispívající k postupnému potlačení těchto útoků.

3.1. Teroristické útoky v Evropě - madridská a londýnská zkušenost

Naštěstí Evropu nepotkal, a snad ani nepotká, tak děsivý útok, jakému musely čelit USA před více jak deseti lety. Bombové útoky na Madrid a Londýn byly tragické, ale nedají se co do škod a ztrát na lidských životech, následkům a globálnímu dopadu s 11. zářím 2001 srovnávat.

Tím se však nijak nesnižuje závažnost obou incidentů. EU se po útocích na USA začala více zabývat otázkami, jak účinně bojovat proti terorismu, a právě boj proti terorismu a jeho potlačování se staly jednou z priorit politického směřování EU – avšak i přes to se teroristům povedlo uskutečnit své plány.

Dne 11. března 2004 španělskou metropolí otřásl celkem deset výbuchů, při nichž došlo ke zranění kolem 1500 civilistů a usmrcení kolem 200 osob.³³ Tento den se nejen ve Španělsku, ale v celé Evropě zapsal černým písmem jako den, kdy došlo k nejhoršímu teroristickému útoku 21. století a nás tak utvrdil, že Evropa není před teroristy v bezpečí. Z útoku, k němuž došlo prostřednictvím několika bombových náloží umístěných ve čtyřech vlacích, byla původně obviněná baskická separatistická organizace ETA.³⁴ Tehdejší španělský premiér J. Z. Aznar požadoval po Radě bezpečnosti OSN vydat rezoluci odsuzující za pachatele útoku tuto organizaci³⁵, ovšem později se ukázalo, že za celou akci stála islámská skupina napojená na al-Kájdu³⁶. Zajímavé je, že za útok může stejná teroristická skupina jako v případě útoků na New York, ale i to, že k němu došlo přesně 911 dní po něm.³⁷

O rok později se teroristé projeví v hlavním městě Velké Británie, Londýně. Při bombovém útoku na britskou městskou dopravu v červenci 2005 bylo zabito přes 50 lidí a na 700 osob bylo zraněno. K výbuchům došlo v metru i v autobuse, kde se odpálili celkem čtyři

³³ *Výbuchy v Madridu si vyžádaly 200 mrtvých a 1.000 zraněných* [online]. Archiv.natia.cz, 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://archiv.natia.cz/archiv1/068.htm>>.

³⁴ *Za viníka nebyla ETA označována pouze vládou, ale i tiskem. Scores die in Madrid bomb carnage* [online]. News.bbc.co.uk, 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/3500452.stm>>.

³⁵ *Španělsko těsně před volbami v roce 2004 zažilo nejhorší teroristický útok v dějinách* [online]. Ceskatelevize.cz, 11. března 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/8427-spanelsko-tesne-pred-volbami-v-roce-2004-zazilo-nejhors-teroristicky-utok-v-dejinach>>.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ 911 = 9. září, tedy 9. 11. popř. 9/11, jak se uvádí především v USA.

sebevražední atentátníci.³⁸ V tomto případě se o několik hodin později k útoku přihlásila teroristická buňka „Tajná skupina džihádu“ napojena na al-Kájdú.³⁹

Hlavní otázkou v případě útoků na Madrid a Londýn však není, kdo za útokem stojí, ale proč vlastně k útokům došlo?

Např. v případě madridského útoku jedna z teorií argumentuje tím, že se jednalo o „odvetu“ za zatčení několika jihádistů před několika lety⁴⁰, druhá verze, ke které se přikláním i já, se klaní k účasti Španělska v tzv. *Coalition of Willing* při invazi Iráku.⁴¹ Cílem teroristů bylo prostřednictvím vysokého počtu mrtvých a raněných osob, způsobených škod a vyvolaného strachu po teroristických útocích v Madridu a Londýně nepřímou zatlačit na španělskou a britskou vládu, aby změnily své postoje k vojenské účasti v Iráku (nebo obecně ke spojenecké pomoci USA). K naplnění svého cíle teroristé „využili“ civilní obyvatelstvo. Dvakrát. Poprvé jako oběti teroristického činu, podruhé v souvislosti s vlivem na vládu a na následující politické dění v zemi.

Tento argument si můžeme dokázat právě na případě Španělska, kde měli teroristé stoprocentní úspěch v ovlivnění budoucích kroků Španělska v Iráku. K útokům došlo přesně dva a půl roku po 11. září 2001 a zároveň v době pořádání kampaní pro nastávající parlamentní volby. Vysoký počet obětí splnil svůj účel. Vyvolal v občanech obavy z jeho možného opakování, jestliže španělské vojenské jednotky budou nadále intervenovat v Iráku nebo budou nadále podporovat protiiráckou politiku USA. Výsledkem se tak stalo volební vítězství dříve nepříliš favorizovaných socialistů, jejichž leader José L. Zapatero již ve své kampani proklamoval stažení španělských vojsk z Iráku; což po svém zvolení okamžitě splnil.⁴²

Nabízí se nám otázka, jestli mohlo být útokům zabráněno? Nemluvíme o opatřeních přijatých na vnitrostátní úrovni napadených států, ale o roli EU jako nadnárodního aktéra. Přispívá EU skutečně k potlačování boje proti terorismu nebo se jedná jen o doplňkovou popř. zbytečnou úlohu, která jen stojí peníze? Jsou nástroje protiteroristické politiky účinnými

³⁸ *Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005* [online]. BBC.co.uk. [cit. 20. prosince 2013]. Dostupné na <http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf>.

³⁹ *Londýn ochromili teroristé, zabili desítky lidí* [online]. iDnes.cz, 7. července 2005 [cit. 13. ledna 2014]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.aspx?r=zahranicni&c=A050707_103823_zahranicni_lkr>.

⁴⁰ *Spain marks 10th anniversary of bombings* [online]. Dw.de, 10. března 2014 [cit. 17. března 2014]. Dostupné na <<http://www.dw.de/spain-marks-10th-anniversary-of-bombings/a-17486432>>.

⁴¹ STANLEY, Trevor. *Al-Qaeda's Revolutionary Model. Iraq and the Madrid Bombings in Context*. [online]. Pwhce.org [cit. 20. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.pwhce.org/textaq.html>>.

⁴² *Zapatero oznámil stažení španělských vojsk z Iráku* [online]. BBC.co.uk, 19. dubna 2004 [cit. 20. prosince 2013].

Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2004/04/040419_spain_iraq_0635.shtml>.

mechanismy nebo jen pouhou snahou EU získat si určitou pozici v této oblasti a postupně „nahradit“ ČS?

3.2. Stav a vývoj terorismu v Evropě: TE-SAT

V návaznosti na předchozí kapitolu se zde v krátkosti zmíním i o stavu terorismu v EU. Účelem této kapitoly je odpovědět na otázku, zdali EU čelila pouze „ad hoc“ útokům v roce 2004 a 2005, nebo se naopak jedná o častý trend a teroristé jsou zde aktivnější více, než si myslíme.

Stejně jako jinde ve světě se i v Evropě nachází několik teroristických organizací. Buď fungují samostatně, nebo jsou součástí globálních teroristických sítí (např. teroristické „volné sítě islamistických revolucionářů“⁴³ al-Kájdý). K neznámějším evropským teroristickým organizacím patří: baskická ETA, irská IRA, řecká Revoluční organizace 17. listopadu, italská Nová rudá brigáda atd.⁴⁴

Od roku 2007 vydává Europol⁴⁵ zprávu o stavu a vývoji terorismu v EU. Jedná se o tzv. *Terrorism Situation and Trend Report* (TE-SAT). Zpráva přináší informace o teroristických útocích, k nimž došlo v průběhu sledovaného období (vždy rok předcházející vydání zprávy) na území EU, a údaje o budoucích tendencích vývoje tohoto fenoménu. TE-SAT vychází ze sledování prováděného Europolem a z informací poskytnutých ČS a jejich justičními a policejními orgány. TE-SAT je vydáván již od roku 2001 v reakci na útoky na USA. Na jeho vypracování se tehdy podíleli pracovníci protiteroristické skupiny vytvořené v rámci předsednictví, kteří vycházeli z informací Europolu a od ČS. V roce 2006 Europol požádal o rozšíření rozsahu informací a o předání agendy vypracování TE-SATu do svých rukou.⁴⁶

Podle TE-SAT není terorismus „ideologií ani hnutím, ale taktikou nebo metodou, jak dosáhnout politických cílů“⁴⁷ a rozděluje terorismus a teroristické skupiny do několika skupin, na jejichž základě pak provádí svou analýzu.⁴⁸ Jedná se o:

⁴³ MARTIN, G. *Understanding terrorism. Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage Publications, 2003, s. 234.

⁴⁴ KHANDEKAR, Gauri. *The EU as a Global Actor in Counter-Terrorism* [online]. Culturaldiplomacy.org [cit. 18. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/eu/Gauri-Khandekar-The-EU-as-a-Global-Actor-in-Counter-Terrorism.pdf>>.

⁴⁵ Více o Europolu níže.

⁴⁶ Europol. *EU Terrorism Situation and Trend report 2007* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/hearings/20070410/libe/europol_en.pdf>.

⁴⁷ Tamtéž. S. 9.

⁴⁸ Rozdělení typů terorismu je ve všech vydaných TE-SAT stejné.

- **Islamistický terorismus** – dochází k němu ve všech ČS EU, především však ve Velké Británii, Francii, Španělsku, Itálii, Německu, Nizozemí.
- **Etnický a separatistický terorismus** – postiženými zeměmi jsou hlavně Španělsko (baskická ETA) a Francie (separatistická skupina na Korsice). Do této skupiny je zařazena irská IRA či turecká kurdská PKK.
- **Levicový a anarchistický terorismus** – převážně v Řecku, Německu, Itálii a Španělsku.
- **Pravicový terorismus**
- **„Tematický“ terorismus** – v kategoriích TE-SAT se objevuje až od roku 2008 a jedná se o terorismus zaměřený na určitá témata (např. ochrana práv zvířat nebo environmentalistické otázky).
- **Další „blíže nespécifikovaný terorismus“**

Přehled počtu teroristických útoků na území EU a jejich motivace ukazuje následující tabulka; ta vychází z informací uvedených v TE-SAT z let 2007 až 2013 a poskytuje informace o teroristických útocích v EU od roku 2006 do roku 2012.

Sledované období	Islamistický terorismus	Etnický a separatistický terorismus	Levicový terorismus a anarchismus	Pravicový terorismus	„Tematický“ terorismus	Další „blíže nespécifikovaný“ terorismus	Celkem	Nárůst/pokles oproti předchozímu roku
2006	1	424	55	1	-	17	498	
2007	4	532	21	1	1	24	583	17,07%
2008	0	394	28	0	5	11	438	-24,87%
2009	1	237	40	4	2	10	294	-32,88%
2010	3	160	45	0	1	40	249	-15,31%
2011	0	110	37	1	0	26	174	-30,12%
2012	6	167	18	2	0	26	219	25,86%

Obrázek 1: Počet teroristických útoků na území EU v letech 2006 až 2013. Zdroj Europol.⁴⁹

Jak je z tabulky patrné, útoky na Madrid ani Londýn (popř. dříve zmíněné překažené pokusy o teroristický akt) nebyly „ad hoc útoky“. A ač by se na první pohled nezdálo, k teroristickým útokům (ať už vydařeným nebo včas zmařeným), i když jsou menšího rozsahu, dochází neustále, jen se o nich tolik nemluví.⁵⁰ Za většinou útoků stojí právě separatistické evropské skupiny, které proti „mocnosti“ bojují i několik desítek let.⁵¹ Evropa

⁴⁹ Jednotlivé verze TE-SAT dostupné na <https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37>.

⁵⁰ Např. *Hezbollah linked to Burgas bus bombing in Bulgaria* [online]. Bbc.com, 5. února 2013 [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.bbc.com/news/world-europe-21342192>> nebo *Danish Police Arrested Three in Terrorism Plot* [online]. Nytimes.com, 27. dubna 2012 [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2012/04/28/world/europe/denmark-three-accused-of-planning-terrorism.html?_r=0>.

⁵¹ Blíže např. SÁNCHEZ-CUENCA, Ignatio. The Dynamics Of Nationalist Terrorism: ETA and IRA. *Terrorism and Political Violence*, 2007, roč. 17, č. 3, s. 289 – 306.

je pro teroristy atraktivním místem – slouží jako úkryt, jako prostor pro propagaci a nábor nových členů a v neposlední řadě jako terč.

4. Evropská unie a boj proti terorismu

EU bez jakéhokoli sporu hraje ve světě důležitou úlohu. Je významným obchodním partnerem, nejvýznamnějším poskytovatelem humanitární pomoci a hraje důležitou roli na poli mezinárodních vztahů, bezpečnosti a udržování míru. Zvyšující se zájem o svět kolem ní z ní dělá spolehlivého a efektivního globálního aktéra, jenž by měl být připraven podílet se na světové bezpečnosti a budování lepšího světa.

EU si byla a je vědoma toho, že zajištění bezpečnosti jejích občanů závisí na opatřeních, které mají povahu preventivní i represivní a že s rostoucím letopočtem, novými hrozbami a technologickým boom je třeba tato opatření dostatečně a včas aktualizovat. Vždyť i bezpečnost je jednou z podmínek pro rozvoj.

Jednotlivým ČS nehrozí rozsáhlejší agrese, ale jak vyplývá z výše uvedených informací, čelí Evropa jako celek hrozbám, které jsou méně viditelné a ještě méně předvídatelné.

Události 11. září 2001 podnítily mezinárodní organizace více se zabývat otázkami terorismu a EU v tomto směru nestojí v ústraní. Nebyly to jen 11. září a následující teroristické útoky na dvě evropské metropole, které přinutily EU věnovat více prostoru jednáním o boji proti terorismu, ale především samotná existence „prostoru bez vnějších hranic“ a s ním související zrušení kontrol na společných vnějších hranicích. Právě tato situace s sebou nese obavy možného volného a nekontrolovaného pohybu teroristů, jenž mají brány v EU otevřeny.

4.1. Boj proti terorismu

Než však přejdu k protiteroristické politice EU a jejím nástrojů, je třeba si vysvětlit pojem, který se v této práci často vyskytuje, tedy „boj proti terorismu“.

Jde-li o reakci na hrozbu terorismu, můžeme se setkat se dvěma způsoby, jak na terorismus odpovědět. Tím prvním způsobem je „*válka proti terorismu*“ (označováno též jako *war on terror*), druhou metodou je „*boj proti terorismu*“. Co se týče dříve zmíněného, jde především o rétoriku administrativy USA. Stručně řečeno se jedná o bezprostřední reakci vůči teroristům; často prostřednictvím vojenských prostředků a nástrojů. USA tak využívá potenciál své silné armády, která má schopnost být nasazena do operací velice rychle a to téměř po celém světě.

Naopak přístup EU (boj proti terorismu) je oproti postojům USA zcela opačný. Unie se zaměřuje především na „mírová“ řešení, diplomacii, na multilaterální jednání a obecně na prevenci spíše než na reakci. Vojenské řešení přichází v úvahu jedině tehdy, jsou-li vyčerpány veškeré možnosti nenásilných forem řešení a nezbyvá jiná možnost jak jednat. Navíc EU nedisponuje vlastní armádou ani ozbrojenými složkami,⁵² a proto se v podobných případech musí spolehnout na vojenské složky ČS a na společnou shodu jejich představitelů k podniknutí vojenských kroků. „*EU volá po globálním jednání a ne po globální válce.*“⁵³

Unijní boj proti terorismu představuje na jedné straně relativně jasnou výhodu oproti americkému způsobu války. Tou je nepřímé potlačování terorismu a jeho forem „mírúmilovnou“ cestou, kdy nedochází k intervencím na území teroristů nebo zemí, jejichž režimy teroristy podporují. EU se zaměřuje spíše na podněcování politických, ekonomických a sociálních sfér, jež ve svých důsledcích přispívají k boji proti terorismu.

Naopak negativní stránku přístupu EU k terorismu představuje dlouhodobost, finanční náročnost příprav a četné strategie jak globální hrozbě předejít. Již několikrát je zde zmíněno, jakou hrozbu pro celý svět terorismus představuje, během krátkého okamžiku může narušit klid a vyvolat strach. Boj s terorismem vyžaduje promyšlenou strategii a především souhru jak mezi unií a ČS, tak i mezi ČS navzájem. Zároveň je však třeba účinné koordinace i v oblastech soudnictví, policie, vojenství atd. Boj proti terorismu v rámci jednoho ČS není sama o sobě jednoduchá. Spolupráce všech v rámci unie je tedy o to těžší.⁵⁴

Srovnáme-li obě koncepce (USA a EU) určitě si všimneme ještě jednoho výraznějšího rozdílu mezi americkým a evropským, resp. unijním přístupem. Tím je celková udržitelnost takového postupu a jeho časové hledisko. Evropa obecně americký přístup nepodporuje. Naopak jej považuje za přehnaný, hnaný vojenskou mocí USA a koncentrující se spíše na potlačení terorismu v krátkodobém časovém úseku.⁵⁵ V Evropě převládá názor, že boj proti terorismu „*vyžaduje dlouhodobý politický přístup*“.⁵⁶ Proto nástroje protiteroristické politiky EU (strategie, plány) zahrnují širší časové období.

⁵² Pokus o vytvoření společné evropské armády v rámci Evropského obranného společenství selhal v první polovině 50. let minulého století.

⁵³ KHANDEKAR, Gauri. *The EU as a Global Actor in Counter-Terrorism* [online]. Culturaldiplomacy.org [cit. 18. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/eu/Gauri-Khandekar-The-EU-as-a-Global-Actor-in-Counter-Terrorism.pdf>>.

⁵⁴ ARGOMANIZ, Javier. *The European Union Post 9/11 Counter-Terror Policy Response: an Overview*. UK: University of Saint Andrews, 201, s. 5.

⁵⁵ KEOHANE, Daniel. *The EU and Counter-terrorism*. London: Centre for European reform, 2005, s. 7 - 9.

⁵⁶ Tamtéž.

4.2. „Terorismus“ v textu smluv Evropské unie

„Cílem Unie je podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel [...] Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva [...] Přispívá k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby, ochraně lidských práv [...].“⁵⁷

EU, subjekt *sui generis*, vznikla pod tímto názvem až s přijetím Maastrichtské smlouvy na začátku 90. let minulého století⁵⁸; v žádném případě se však nejedná o novou entitu. S koncem druhé světové války přibývalo stále více požadavků na sjednocení Evropy a vytvoření přátelského, spolupracujícího a mírového společenství států. Prvním krokem ve sjednocování se stalo ESUO, následováno EHS a EURATOM. Všechna tato Společenství měla podle svých zakládajících smluv svěřenou soustavu pravomocí a úkolů a rovněž organizační strukturu. Otázky terorismu však v zakládajících smlouvách těchto Společenství nenajdeme.

Maastrichtská smlouva o EU zavedla tzv. evropský chrám tvořený třemi pilíři. První komunitární pilíř zahrnoval problematiku spadající do činnosti výše zmíněných tří Společenství. Druhý pilíř zahrnoval ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice a třetí pilíř obsahoval spolupráci v oblasti justice a vnitra. Maastrichtská smlouva z počátku 90. let zakotvila boj proti terorismu jako jednu ze základních činností EU; byl podřazen pod III. pilíř. Přesněji do článku K. 1, kde se vedle azylové politiky, otázek imigrace, soudní spolupráce v civilních a trestních věcech objevuje i „*policejní spolupráce za účely prevence a boje proti terorismu, nezákonnému obchodu s drogami a dalších závažných forem mezinárodního zločinu* [...]“.⁵⁹ Explicitně je zde zmíněn i samotný Europol jako unijní organizace.

Boj proti terorismu byl prvotně zakomponován do úseku třetího pilíře, ovšem neformálně spadal i do oblasti pilíře druhého.⁶⁰ Zakotvení terorismu v mezivládních pilířích omezilo pravomoci unijních institucí, protože to byly ČS, kdo měl v těchto oblastech hlavní slovo.

⁵⁷ Čl. 3 odst. 1, 2, 5 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 191, 29. července 1992.

⁵⁸ S pojmem „Evropská unie“ se můžeme setkat o jednu dekádu dříve. Viz *Solemn declaration on European Union* [online]. Eurotreaties.com [cit. 18. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.eurotreaties.com/stuttgart.pdf>>.

⁵⁹ Článek K. 1 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 191, 29. července 1992.

⁶⁰ PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006, s. 214 – 215.

Poté, co Amsterodamská smlouva vytyčila nový cíl EU, kterým se stalo zajištění vysoké úrovně bezpečnosti občanů EU v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, obsahuje čl. 29 Smlouvy o EU v hlavě VI. závazek zajištění plnění tohoto cíle prostřednictvím rozvoje policejní a soudní spolupráce v trestních věcech a „*předcházením organizované i neorganizované trestné činnosti a boje proti ní, zejména proti terorismu [...]*“.⁶¹

V oblasti druhého pilíře se o boji proti terorismu bude mluvit především v souvislosti s humanitárními a záchrannými misemi, misemi k udržení míru a misemi bojových jednotek k řešení krizí, včetně prosazování míru.⁶²

4.2.1. „Terorismus“ a Lisabonská smlouva

Výraznou změnou v systému primárního práva EU se stalo přijetí Lisabonské smlouvy⁶³ - byla zrušena pilířová struktura zavedená Maastrichtskou smlouvou. Zrušení III. pilíře přineslo subsumování otázek policejní a justiční spolupráce pod „komunitární pilíř“ (přesněji do hlavy V SFEU – část upravující prostor svobody, bezpečnosti a práva), což mimo jiné vedlo k posílení rozhodovací pravomoci Evropského parlamentu, jehož role byla v oblasti otázek týkajících se boje proti terorismu do té doby poměrně omezená. Se zavedením řádného legislativního postupu se tak jediná evropská instituce přímo volená občany EU dostává na stejnou úroveň při přijímání legislativy v oblasti protiteroristických opatření s Radou EU.⁶⁴

Naopak oblast bývalého druhého pilíře (SZBP) si nadále ponechala svůj specifický charakter. Stále je v ní vliv unijních institucí omezen a hlavní slovo zůstalo nadále ČS. V rámci SZBP jsou přijímány společné akce a postoje, ale nelze přijímat legislativní opatření. Naopak se jedná o strategická směřování EU vycházející z rozhodnutí přijaté Evropskou radou.

Výraz terorismus se po lisabonské změně vyskytuje ve SEU a SFEU hned několikrát. Ve čl. 43 SEU v ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice⁶⁵. Ve SFEU pak ve čl. 75 (ustanovení o oblasti svobody, bezpečnosti a práva, justiční spolupráce v trestních věcech), čl. 83 a čl. 88 (týkající se činnosti justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce)⁶⁶ a v čl. 222 v tzv. doložce solidarity, která v duchu solidarity vyzývá ČS a EU ke

⁶¹ Smlouva o Evropské unii ve znění Smlouvy z Nice. Úř. věst. C 80, 10. března 2001.

⁶² Tamtéž. Čl. 17.

⁶³ Po Lisabonské smlouvě upravují EU jen dvě smlouvy – SEU a SFEU.

⁶⁴ Rada EU byla do té doby hlavním aktérem v této oblasti.

⁶⁵ Čl. 43 a čl. 75. Konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 83, 30. března 2010, s. 30 a násl.

⁶⁶ Čl. 75, čl. 83 a čl. 88. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. května 2010, s. 47 a násl.

společné akci v případě, že je některý z ČS cílem teroristického útoku. Ke splnění tohoto úkolu je EU umožněno využít veškerých nástrojů, včetně vojenských prostředků poskytnutých jednotlivými ČS, aby

- odvrátila teroristickou hrozbu na území ČS;
- chránila před případným teroristickým útokem demokratické instituce a civilní obyvatelstvo;
- poskytla ČS pomoc na jeho území v případě teroristického útoku, pokud o to požádají jeho politické orgány.⁶⁷

Je-li některý z ČS napaden teroristy, má právo požádat ostatní ČS o pomoc a tyto jsou povinny mu ji poskytnout.⁶⁸ Poprvé v historii EU smlouva umožňuje (vyžaduje) využít vojenské jednotky.⁶⁹ Doložka solidarity byla již dříve zmíněna na summitu Evropské rady po útocích na Madrid v roce 2004.⁷⁰

Článek 222 SFEU nám může připomínat čl. 5 Severoatlantické smlouvy, který uvádí, že ozbrojený útok na jakéhokoli člena Smlouvy je považován za útok proti všem členům. Jedná se o systém kolektivní obrany a ostatní ČS NATO jsou zavázány napadenému státu pomoci.⁷¹ Dosud však nedošlo k tak závažné situaci, kvůli které by muselo dojít k aktivaci doložky subsidiarity. Ne tak v případě zmíněného čl. 5 Severoatlantické smlouvy, který byl poprvé aktivován po útocích na USA v září 2001.⁷²

Terorismus se v textu Smluv vyskytuje buď samostatně, nebo je subsumován pod širší pojem „organizovaná trestná činnost“.⁷³ Vedle ustanovení přímo obsahující výraz terorismus obsahují Smlouvy řadu dalších článků a ustanovení vztahujících se k samotné problematice boje proti terorismu – např. čl. 215 SFEU vztahující se k omezujícím opatření vůči fyzickým či právnickým osobám nebo nestátním organizacím (např. teroristé či teroristické skupiny v případě zavedení finančních omezení).⁷⁴

⁶⁷ Tamtéž. Čl. 222.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ WEISS, Tomáš. The Unclear Border between Internal and External Security in the European Union: Impact of the Lisbon Treaty. *Politologický časopis*, 2011, č. 3, s. 225.

⁷⁰ *Prohlášení k boji proti terorismu* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf>>.

⁷¹ *Severoatlantická smlouva* [online]. Mocr.army.cz [cit. 23. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.mocr.army.cz/nato/dokumenty/dulezite-dokumenty-2411/>>. Čl. 5.

⁷² *Operations Active Endeavour* [online]. Nato.int [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_7932.htm>.

⁷³ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. doplněné, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007, s. 393.

⁷⁴ Čl. 115 Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. května 2010, s. 47 a násl.

5. Protiteroristická politika Evropské unie

Vznik tří Společenství nepřinesl ve svých začátcích koordinaci v oblasti bezpečnosti. Pokusy vytvořit společnou armádu a společenství zajišťující společnou obranu selhaly a ČS se spoléhaly na své členství v NATO.

Boj proti terorismu nepatřil v počátcích unie, resp. v počátcích zahájení procesu sjednocování Evropy, k jejím prioritám. Národní bezpečnost, ochrana státu a jeho obyvatel před terorismem byla a stále je v rukou ČS, jejich národních politik a vnitrostátního práva. Jak řekl sám prvně jmenovaný protiteroristický koordinátor EU Gijs de Vries „*cíl (v oblasti protiteroristické koordinace) Unie není nahradit členské státy, ale podpořit jejich mezinárodní spolupráci, přičemž hlavní náplň evropské obrany proti terorismu setrvává pevně v rukou národních vlád.*“⁷⁵

Na rozdíl od ČS má EU omezené pravomoci v oblasti bezpečnosti. Na jedné straně jsou zde nástroje a činnosti EU napomáhající ČS v boji proti terorismu, avšak na druhou stranu je samotná schopnost EU vypořádat se s terorismem poněkud limitována – především díky faktu, že EU není státem - nemůže stíhat a zatýkat teroristy. Tyto činnosti probíhají na úrovni ČS a na základě vzájemných dohod a spolupráci. I přes fakt, že si ČS pochvalují činnost EU jako platformy pro společné řešení evropských bezpečnostních otázek, stále odmítají na ni přenést více pravomocí, aby z její strany nedošlo k zásahu do národních suverenity ČS, a to hlavně v případech, kdy se jedná o ochranu jejich občanů.⁷⁶

Dalším problémem je, že protiteroristická politika jako taková není „politikou v pravém slova smyslu“ a svým rozsahem spadá pod vícero činností EU – nejen do oblasti policejní a justiční spolupráce, ale i do oblastí zahraniční a bezpečnostní politiky, obranné politiky, kontroly hranic, oblasti financí, ochrany životního prostředí atd.

EU by se určitě hodila větší důvěra v této oblasti, přece jen se zde uplatní zásada „více hlav, více ví“ a navíc má Unie jako celek mnohem více prostředků, které by na boj proti terorismu mohla vyčlenit. Zatím se tak v případě protiteroristické politiky EU využije zásada subsidiarity, umožňující EU jednat v případech, kdy by přijetí určité akce či kroků bylo lépe dosaženo na vyšší unijní úrovni, než pokud by se tak stalo v rámci jednotlivých ČS. Se

⁷⁵ LAITNER, Sarah. *Delays thwart EU chief's anti-terror fight* [online]. Ft.com [cit. 12. února 2014]. Dostupné na <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/76b3f86a-8e77-11d9-8aae-00000e2511c8.html#axzz2w86csm5p>>.

⁷⁶ KEOHANE, Daniel. The Absent Friend: EU Foreign Policy and Counter-Terrorism. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2008, roč. 46, č. 1, s. 129.

zásadou subsidiarity je spojena povinnost EU jednat v souladu se zásadou proporcionality, tedy nepřekročení mezí a rámce nezbytných pro splnění cílů Unie.⁷⁷

Unijní boj proti terorismu zahrnuje desítky aktérů, za což může i fakt, že jde o problematiku spadající do několika oblastí. Otázce kdo a jakým způsobem figuruje v protiteroristické politice EU, se v této práci nebudu zabývat.⁷⁸ Jen pro ucelení informací uvedu několik aktérů, kteří mají v protiteroristické politice EU co říct. Např. Evropská rada, Rada EU, Komise a Generální ředitelství, Evropský parlament, Evropská služba pro vnější činnost, protiteroristický koordinátor EU, Vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, speciální komise v Radě EU (SitCen), speciální pracovní skupiny (Výbor čl. 36), agentury EU (FRONTEX), Europol atd. Jak jde vidět, výčet je opravdu bohatý.

Následující část diplomové práce si klade za cíl přiblížit protiteroristickou politiku EU a její reakci na 11. září 2001.

5.1. Vývoj protiteroristické politiky Evropské unie

Evropská protiteroristická politika se objevuje až jako reakce na mnichovské olympijské hry v roce 1972⁷⁹; jednalo se tehdy o neformální mezivládní spolupráci.

V polovině 70. let minulého století došlo k ustavení skupiny TREVI⁸⁰ zasedající na úrovni ministrů vnitra a spravedlnosti ČS Společenství. Šlo o mezivládní fórum pro spolupráci stojící mimo rámec struktury Společenství stanovený Smlouvou. TREVI nedisponovala rozsáhlejším aparátem, ale představovala významnou platformu nejen pro vysoké státní představitele, ale i pro orgány zajišťující právo a pořádek na území ČS prostřednictvím komunikace a výměny informací ohledně mezinárodního zločinu, terorismu a souvisejících trestných činů. V roce 1993 došlo ke spojení TREVI a dalších institucí zabývajících se oblastmi justice, celnictví a imigrace společně pod Hlavu VI Smlouvy o EU. Následná revize Smlouvy (Amsterdamská smlouva) vedla k vytvoření Evropského policejního úřadu a k posílení jeho mandátu o oblast boje proti terorismu.⁸¹

⁷⁷ Čl. 5 odst. 1, 3, 4. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 83, 30. března 2010, s. 30 a násl.

⁷⁸ Práce bude ve větší míře věnována pouze Europolu a Eurojustu.

⁷⁹ Únos a zavraždění 11 izraelských sportovců palestinskou skupinou Černé září.

⁸⁰ Název je akronymem ze slov – mezinárodní skupina pro terorismus, radikalismus, extremismus a násilí (TREVI Group – Terrorismu, Radicalism, Extremism, Violence International Group)

⁸¹ DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 340.

Vedle TREVI existovaly i další skupiny, např. *Police Working Group on Terrorism (PWGT)* ustavené v roce 1979 a složené z vyšších policejních úředníků ČS Společenství scházejících se za účelem srovnávání metod přístupu v boji proti příslušníkům organizací IRA v Irsku a ve Velké Británii, Rudé brigádě v Itálii nebo gang Baader Meinhof v Německu.⁸² Dalším významným orgánem bojujícím proti terorismu a jinému závažnému zločinu se stala Protiteroristická skupina (*The Counter Terrorist Group – CTG*) ustavena na popud několika ČS Společenství společně s Norskem a Švýcarskem.⁸³

Na začátku 90. let minulého století došlo k přijetí Smlouvy o EU a k významnému zařazení problematiky terorismu do jejího textu. Vedle revize této smlouvy s sebou 90. léta přinesla tři významné úmluvy, na které, mluvíme-li o terorismu, nesmíme zapomenout. Jde o:

- Úmluvu o založení Evropského policejního úřadu⁸⁴,
- Úmluvu o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie⁸⁵ a
- Úmluva vypracovaná na základě článku K. 3 Smlouvy o Evropské unii o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie.^{86 87}

Vedle zmíněných konvencí se otázkám terorismu začíná věnovat i sama Evropská rada na svých summitech. Na summitu v Tampere (1999) přijala program mající podpořit spolupráci v policejních a soudních věcech včetně otázek terorismu.⁸⁸

Do podvědomí se dostalo rovněž dřívější prohlášení z La Gomery, kde se v říjnu 1995 konalo neformální zasedání Evropské rady. Na tomto setkání ministrů spravedlnosti a ministrů vnitra ČS EU byl terorismus označen za nejzávažnější formu kriminality, za hrozbu pro „demokracii, svobodné uplatňování lidských práv i ekonomický a sociální rozvoj“ a hrozbu, „před níž se nemůže cítit chráněn žádný členský stát.“⁸⁹ Aby byl boj proti terorismu efektivní a aby došlo k potírání a předcházení teroristických činů je nezbytné „dosáhnout široké součinnosti mezi členskými státy, a to cestou zkvalitnění mechanismů policejní a justiční spolupráce [...]“.⁹⁰ Je třeba konstatovat, že se prohlášení z La Gomera stalo prvním

⁸² LUGNA, Lauri. Institutional Framework of the European Union Counter-Terrorism Policy Setting. *Baltic Security & Defence Review*, 2006, č. 8, s. 116.

⁸³ DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 341.

⁸⁴ Úř. věst. C 316, 27. listopadu 1995., s. 1 – 32.

⁸⁵ Úř. věst. C 78, 30. března 1995., s. 1.

⁸⁶ Tamtéž, s. 2.

⁸⁷ Více viz ŠTURMA, Pavel a kol. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 47.

⁸⁸ *Závěry Evropské rady z Tampere* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm>.

⁸⁹ *Deklarace La Gomera (Prohlášení o terorismu)* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 2. března 2014].

Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/summits/mad2_en.htm#annex3>

⁹⁰ Tamtéž.

krokem, jak „*institucionálně a administrativně nastartovat dlouhodobý proces velmi úzké spolupráce členských zemí EU*“⁹¹ v boji proti terorismu.

5.2. Protiteroristická politika Evropské unie v reakci na 11. září 2001

V souvislosti s teroristickými útoky na USA v roce 2001 dochází po celém světě k posilování vnitrostátní bezpečnosti a ke vzájemné spolupráci mezi jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi s cílem zajistit bezpečnost a mír, spojeneckou pomoc, vzájemnou obranu a ochranu.

Jak je řečeno dříve, terorismus je globálním fenoménem a není radno jej jakkoli podceňovat, a to ani v případě, kdy si stát (vzhledem ke svým dobrým zahraničním vztahům a domácí situaci) myslí, že se ho tato hrozba netýká. Terorismus je výzvou pro celý svět a EU není výjimkou. Boj proti němu se stal jednou z politických priorit, což potvrdila i sama Evropská rada na svém mimořádném summitu 21. září 2001. EU reagovala na katastrofu 11. září 2001 vydáním řady politických a bezpečnostních opatření. Na tomto summitu byl přijat Akční plán (*Plan of Action*) obsahující plány boje proti hrozbě terorismu: posílení policejní a soudní spolupráce, implementace mezinárodních právních dokumentů týkajících se boje proti terorismu (OSN, OECD, Rada Evropy apod.), vytvoření společné definice terorismu, přijetí opatření zabraňující financování terorismu, posílení letecké bezpečnosti a koordinace činností EU jako globálního hráče. Rovněž obsahuje výzvu k přijetí EZR.⁹² Akční plán představoval rámec budoucích kroků Unie na poli boje proti terorismu. Evropská rada v něm dokonce uznala legitimitu odvetné akce USA po teroristických útocích a přiznala nejdůležitější úlohu v boji proti terorismu OSN.⁹³

Na svém dalším summitu 19. října 2001 Evropská rada prohlásila, že je odhodlána bojovat proti terorismu ve všech jeho formách na celém světě a že bude pokračovat ve svém úsilí o posílení koalice mezinárodního společenství, aby byl terorismus poražen ve všech svých aspektech a podobách.⁹⁴

⁹¹ LUKÁŠEK, Libor. Boj s terorismem pohledem Evropské unie. *Evropské právo*, 2000, č. 7, s. 5.

⁹² *Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21st September 2001* [online]. Consilium.europa.eu, 21. září 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf>.

⁹³ PIKNA, Bohumil. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002, s. 213.

⁹⁴ *Declaration by the Heads of State or Government of the European Union and the President of the Commission. Follow-up to the September 11 Attacks and the Fight Against Terrorism* [online]. Consilium.europa.eu, 19. října 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACF7BE.pdf>.

Rada EU v reakci na útoky na USA konala mimořádné zasedání, na němž došlo k přijetí Opatření v boji proti terorismu.⁹⁵ Rada v něm vyzývá k propojení a využití již dříve přijatých opatření (např. úmluvy o extradici z let 1995 a 1996) a k přijetí opatření vedoucí k posílení boje proti terorismu (soudní a policejní spolupráce, opatření vztahující se k financování terorismu a kontrole na hranicích atd.).⁹⁶

Dalším významným dokumentem bezprostředně navazujícím na 11. září se stal společný postoj Rady k uplatnění zvláštních opatření pro boj s terorismem⁹⁷ z konce prosince 2001. Čl. 1. odst. 3 společného postoje přichází s definicí terorismu, resp. teroristického činu a hovoří o něm jako o „úmyslném jednání, které může vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, definované jako trestný čin podle vnitrostátních právních předpisů, bylo-li spácháno s cílem:

- závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo,
- protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, nebo
- závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace (např.)
 - útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti;
 - únos nebo braní rukojmí;
 - způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury [...] které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty;
 - zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy;
 - výroba, držení, získání, přeprava, dodání nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických [...];
 - vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení životů;
 - účast na činnostech teroristické skupiny, například dodáváním informací nebo materiálních zdrojů nebo financováním jejich činností [...].⁹⁸

⁹⁵ *Extraordinary Council meeting – Justice, Home Affairs and Civil protection* [online]. Europa.eu, 20. září 2001 [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-01-327_en.htm>.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Společný postoj Rady 2001/931/SZBP z 27. prosince 2001, k uplatnění zvláštních opatření pro boj s terorismem. Úř. věst. L 344, 28. prosince 2001, s. 93 – 96. Aktualizované rozhodnutím Rady 2013/395/SZBP z 25. července 2013, kterým se aktualizuje a mění seznam osob, skupin a subjektů, na něž se vztahují články 2, 3 a 4 společného postoje 2001/931/SZBP o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu, a kterým se zrušuje rozhodnutí 2012/765/SZBP. Úř. věst. L 201, 26. července 2013, s. 57.

⁹⁸ Tamtéž.

Součástí tohoto dokumentu je i seznam osob, skupin a subjektů, které jsou zapojeny do teroristických činů.⁹⁹ Sama Rada si dala za úkol pravidelně „prověřovat“ tento seznam a odstranit z něj ty osoby a subjekty v případě, že již odpadly důvody pro jejich uvedení v něm.¹⁰⁰

V souvislosti s prostorem svobody, bezpečnosti a práva a v návaznosti na září 2001 byl v roce 2004 přijat Haagský program¹⁰¹ a následně v roce 2010 Stockholmský program¹⁰² zabývající se otázkami zajištění bezpečnosti občanů EU a opatřeními potlačující terorismus a další závažné trestné činy.

5.2.1. Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti terorismu

V červnu 2002 vydala Rada rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu¹⁰³, v němž definuje teroristické trestné činy, trestné činy spojené s činnosti teroristických skupin a odpovědnost fyzických a právnických osob včetně sankcí. I přesto, že se podobná definice teroristického činu vyskytuje již ve společném postoji Rady 2001/931/SZBP, zmiňují rámcové rozhodnutí Rady samostatně. V dříve zmíněném případě se totiž jednalo o akt přijatý v rámci druhého pilíře, zatímco rámcové rozhodnutí je již aktem třetího pilíře (kam byla problematika terorismu převážně zařazena) a dalším důvodem je závaznost přijetí tohoto aktu pro ČS.

Účelem zmiňovaného rámcového rozhodnutí je snaha přivést státy ke sblížení definice terorismu a trestných činů spojených s teroristickými skupinami včetně stanovení sankcí a trestů a rovněž přijmout zvláštní opatření na pomoc obětem teroristických trestných činů. Rámcové rozhodnutí požaduje po ČS, aby přijaly nezbytná opatření k tomu, aby v rozhodnutí zmíněná úmyslná jednání byla v jejich vnitrostátních předpisech považována za teroristické trestné činy. Rozhodnutí definuje taková jednání „které mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, byla-li spáchána s cílem

- závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo, nebo

⁹⁹ Jedná se zároveň o zcela první seznam teroristických skupin tohoto typu v Unii. Byl vypracován k provedení rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1373/2001.

¹⁰⁰ Seznam uvádí evropské organizace IRA a ETA, dále pak např. teroristické křídlo hnutí Hamás nebo Palestinský islámský Džihád. Legislativa ES/EU: Společný postoj Rady 2001/931/SZBP [...] aktualizovaný Rozhodnutím Rady 2013/395/SZBP [...]. Úř. věst. L 201, 26. července 2013, s. 57.

¹⁰¹ *The Hague Programme: Ten priorities for the next five years* [online]. Aei.pitt.edu, 2005 [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na <[http://aei.pitt.edu/44368/1/COM_\(2005\)_184.pdf](http://aei.pitt.edu/44368/1/COM_(2005)_184.pdf)>.

¹⁰² Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je. Úř. věst. C 115, 4. května 2010, s. 1 – 38.

¹⁰³ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV z 13. června 2002, o boji proti terorismu. Úř. věst. L 164. 22. 6. 2002., s. 3 – 7.

- závažným způsobem destabilizovat nebo zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace:
 - útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti, únos nebo braní rukojmí, výroba výbušnin a ZHN, vypouštění nebezpečných látek atd.¹⁰⁴

Za teroristickou skupinu rozhodnutí považuje „*strukturované sdružení (skupina, která není nahodile vytvořena za účelem bezprostředního spáchání teroristického trestného činu, její členové nemusejí mít formálně vymezené úlohy, není nezbytná kontinuita členství ani rozvinutá struktura) více než dvou osob existující po delší dobu, které jedná ve shodě s cílem páchat teroristické trestné činy.*“¹⁰⁵ Díky snaze harmonizovat definici teroristických trestných činů představuje Rámcové rozhodnutí Rady z roku 2002 základ protiteroristické politiky EU.¹⁰⁶

Rámcové rozhodnutí Rady i výše zmiňovaný společný postoj Rady přinesly více jasnosti do oblasti terorismu a hlavně vedly k definování samotného pojmu *terrorismus*, resp. teroristický čin, pro účely dalších aktivit EU.

EU reaguje na teroristické útoky na USA rychle, a jak je uvedeno výše, sama Evropská rada přiděluje otázkám boje proti terorismu nejvyšší prioritu. Na půdě EU panuje shoda, že je třeba účinně bojovat proti terorismu ve všech jeho formách a aspektech. Sblížení definice teroristických činů a jejich zahrnutí do vnitrostátních právních systémů ČR vede k odstranění případných nesrovnalostí mezi ČR a jejich trestní právní úpravou.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Tamtéž. Čl 1. odst. 1 písm. a) – i).

¹⁰⁵ Tamtéž. Čl. 2.

¹⁰⁶ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/919/SVV z 28. listopadu 2008, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV. Úř. věst. L 333, 28. listopadu 2008, s. 21.

¹⁰⁷ Zatímco na globální úrovni jednotná definice terorismu stále chybí, EU si naopak uvědomila nutnost zavedení definice shodné pro všechny ČR.

6. Nástroje protiteroristické politiky Evropské unie

Události 11. září 2001 představovaly výrazný posun v činnosti EU v oblasti boje proti terorismu. Evropská rada na svých summitech prohlašuje boj proti terorismu jako jednu z hlavních priorit EU a díky Radě EU získává pojem terorismus, resp. teroristický trestný čin, konečně jasnou podobu. Následující text si klade za cíl přiblížit a analyzovat nejdůležitější nástroje protiteroristické politiky EU. Bohumil Pikna rozděljuje protiteroristické nástroje do dvou skupin – politické nástroje a právní nástroje.¹⁰⁸ Členění podle B. Pikny využiji i já.¹⁰⁹

6.1. Politické nástroje Evropské unie v boji proti terorismu

K politickým nástrojům protiteroristické politiky EU se řadí především akční plány a strategie, popř. nejrůznější prohlášení. Jejich úloha spočívá především v plánování budoucích kroků směřování EU v boji proti terorismu a ve vytyčování jednotlivých cílů na tomto úseku. Politické nástroje jsou výsledkem kompromisu a vzájemné spolupráce mezi ČS na tom, co je pro EU skutečnou hrozbou a jaké kroky je nutné provést pro zajištění bezpečnosti ČS a jejich občanů. Výhodou politických nástrojů je jejich úzká specifikace – zaměřují se pouze na jeden konkrétní cíl – boj proti terorismu a definují jednotlivé kroky, jak se pokusit tohoto cíle dosáhnout.

6.1.1. Akční plán pro boj proti terorismu (2001)

Akční plán z 21. září 2001 jsem zmínila již výše, ale opět ho pro upřesnění zařazuji i zde. Evropská rada na svém summitu prohlásila, že boj proti terorismu se stane prioritou Unie více než kdykoli předtím. Výsledkem jednání bylo přijetí Akčního plánu pro boj proti terorismu, v němž bylo stanoveno několik desítek iniciativ. Akční plán klade důraz i na užší spolupráci Unie s mezinárodními společenstvími, USA, ale i s arabskými a muslimskými

¹⁰⁸ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 392.

¹⁰⁹ Pikna podřazuje pod politické nástroje akční plány, strategie a prohlášení, pod právní nástroje pak Společné vyšetřovací týmy, Europol, Eurojust, Úmluvu EU o pomoci ve věcech trestních a Evropský zatýkací rozkaz. Pro účely práce jsem se zaměřila jen na některé z nich. PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006, s. 8.

„partnery“ jako nezbytný účel zajištění ochrany základních hodnot, na nichž je EU založena.¹¹⁰

Podle akčního plánu má dojít k posílení policejní a justiční spolupráce a v návaznosti na program z Tampere vyzývá k urychlení přijetí EZR a dalších opatření navržených již v roce 1999. Dalším krokem má být přijetí opatření zamezující financování terorismu, ať už jde o zamezení přímé podpory teroristů (penězi, zásobami, zbraněmi apod.), praní špinavých peněz nebo zmrazení finančních prostředků teroristů a osob na ně napojených.¹¹¹

„*Prohlášení o boji proti terorismu*“ z roku 2004 (viz níže) o několik strategických úkolů Akční plán doplnilo. „Nově“ přibylo omezení přístupu teroristům k finančním a jiným ekonomickým zdrojům (což však přece bylo již součástí původního Akčního plánu), posílení kapacit orgánů Unie a ČS pro účely odhalení, vyšetřování a stíhání teroristů a zajištění prevence před teroristickými útoky, zajištění bezpečnosti mezinárodní dopravy, posílení schopnosti ČS vypořádat se s teroristickými útoky a další.¹¹²

6.1.2. Evropská bezpečnostní strategie (2003)

Evropská bezpečnostní strategie je významným bezpečnostním dokumentem EU. Jedná se zároveň i o první strategický bezpečnostní dokument, při jehož vypracování se jednotliví představitelé ČS byli schopni dohodnout na vymezení nejzávažnějších hrozeb, kterým Unie čelí. Jde o jakýsi „milník“ nejen v případě budoucích kroků EU, ale i v její roli globálního hráče.

Strategie s přídomkem „Bezpečná Evropa v lepším světě“ uvádí mezi hlavní hrozby pro EU regionální konflikty (EU se přímo dotýkal konflikt na Balkáně v 90. letech minulého století, v současné době jsou to především rozpory na Blízkém východě), selhání státu, organizovanou trestnou činnost, šíření ZHN a hrozbu terorismu¹¹³.¹¹⁴ Strategii doplňuje i celá řada nástrojů EU, které by měly přispět ke snížení vlivu vyjmenovaných hrozeb na Unii a ČS.

¹¹⁰ *Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21st September 2001* [online]. Consilium.europa.eu, 21. září 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf>.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² *Prohlášení k boji proti terorismu* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf>>.

¹¹³ Podle Strategie Evropa teroristům slouží nejen jako cíl, ale i jako základna.

¹¹⁴ *Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>>

EU v boji proti uvedeným hrozbám má disponovat nástroji politickými a diplomatickými, obchodní a rozvojové politiky a mechanismy civilního charakteru.¹¹⁵

Vedle vymezení jednotlivých hrozeb nechybí ani strategické cíle k jejich potlačení nebo alespoň k jejich prevenci či snížení jejich dopadů na EU:

- vymezení jednotlivých hrozeb a schopnost na ně (včas) reagovat,
- posilování bezpečnosti v blízkosti Unie (oblast Středozeří, Izraelsko-palestinský konflikt, situace na Východě),
- spolupráce s mezinárodními organizacemi a jednotlivými státy, kdy si Unie stanovila být aktivnějším, soudržnějším a akceschopnějším hráčem na mezinárodní scéně (OSN, NATO, OBSE i Rada Evropy).¹¹⁶

„Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie“¹¹⁷ z roku 2008 hodnotí průběžný stav a plnění přijatých strategických cílů v boji proti všem výše zmíněným hrozbám. Co se týče hrozby terorismu, zpráva velmi kladně hodnotí přijetí Haagského programu v roce 2004, Strategii v boji proti terorismu z roku 2005 a zřízení funkce protiteroristického koordinátora EU. Zpráva uvádí, že za účelem lepšího postupování v boji proti terorismu je třeba nejen spolupracovat s OSN, ale rovněž posílit euroatlantické vztahy s USA. Naopak negativně je hodnocena koordinace a transparentnost práce mezi agenturami jednotlivých států a na úrovni EU.¹¹⁸

EU se zabývá nemalým spektrem činností, čímž ovlivňuje (přímo či nepřímo) i její sousedy. Tím, že EU vydala vlastní bezpečnostní strategii, ukázala, že chce mít vliv na bezpečnostní situaci nejen v Evropě, ale i za jejími hranicemi (viz strategické cíle 2 a 3). Bezpečnostní strategii můžeme považovat za základní vodítko pro vnější činnost EU popisující její ambice na poli bezpečnosti v delším časovém intervalu.

6.1.3. Prohlášení k boji proti terorismu (2004)

Jak víme, v první čtvrtině roku 2004 postihly Španělskou metropoli bombové útoky, které byly dílem islámského extremismu. EU na tento teroristický akt reagovala přijetím Prohlášení k boji proti terorismu, v němž se „Unie a její členské státy zavázaly učinit vše, co

¹¹⁵ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007, s. 396.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ *Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/CS/reports/104642.pdf>.

¹¹⁸ Tamtéž.

*je v jejich moci, pro boj proti všem formám terorismu v souladu se základními principy Unie [...].*¹¹⁹

Efektivní boj proti terorismu vyžaduje, aby ČS řádně implementovaly opatření proti terorismu přijímané na úrovni Unie, např.:

- rámcové rozhodnutí o evropském soudním zatykači,
- rámcové rozhodnutí o společných vyšetřovacích týmech,
- rámcové rozhodnutí o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní,
- rozhodnutí, kterým se zavádí Eurojust.¹²⁰

Prohlášení vyzývá ČS nejen k zavedení výše zmíněných rozhodnutí, ale i k užší spolupráci orgánů činných v trestním řízení, k vzájemnému poskytování informací nezbytných v boji proti terorismu v co největší možné míře, propojení informačních systémů a zpřísnění kontrol na vnějších hranicích. Důraz je kladen i na přijetí nezbytných opatření zamezující financování terorismu. Zmíněna je zde i doložka solidarity.

V souvislosti s teroristickými útoky na Madrid Evropská rada schválila revizi Akčního plánu boje proti terorismu (viz výše), která se stala součástí textu Prohlášení.

Významným přínosem Prohlášení se stalo zřízení nové funkce v oblasti boje proti terorismu – protiteroristického koordinátora EU.¹²¹

6.1.4. Akční plán EU pro boj proti terorismu (2004)

Akční plán z roku 2004 obsahuje cíle a aktivity, které se staly součástí již dříve přijatých dokumentů (nejvíce je čerpáno z Akčního plánu z roku 2001), ale přináší i nové strategické kroky protiteroristické politiky EU: k zajištění účinného boje proti terorismu je třeba, aby měli teroristé omezený přístup k finančním prostředkům a k dalším zdrojům využívaných pro jejich nelegální aktivity. Je třeba zajistit bezpečnost mezinárodní dopravy a posílení efektivity kontroly na vnějších hranicích, zvýšení schopnosti EU a ČS vypořádat se s následky teroristických útoků, navázat na aktivity OSN v boji proti terorismu a povinnost ČS přijmout úmluvy OSN vydané v duchu boje proti terorismu apod.¹²² Zcela nově se zde

¹¹⁹ *Prohlášení k boji proti terorismu* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf>>.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž. Prvním protiteroristickým koordinátorem byl zvolen Gijs de Vries, kterého v září 2007 nahradil Gilles de Kerchove.

¹²² *EU Plan of Action on Combating Terrorism* [online].ue.eu.int [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/EU_PlanOfAction10586.pdf>.

objevuje požadavek na provedení kroků vedoucích k odhalení a potlačení faktorů, které napomáhají propagaci terorismu a přispívají k náboru jeho nových příznivců.

Akční plán obsahuje závazek pravidelné aktualizace. Tu má mít na starost Rada ve spolupráci s Generálním ředitelstvím za asistence Komise a protiteroristického koordinátora EU. Akční plán se má díky tomuto stát „*živým dokumentem*.“¹²³

6.1.5. Prohlášení Rady k útokům v Londýně (2005)

Stejně jako v případě teroristických útoků na španělskou metropoli v březnu 2004 reagovala Evropská rada i na bombové útoky v Londýně. S odkazem na silné postavení Unie prohlášení Rady z 13. července 2005 nově hovoří o možnosti příhraničního pronásledování a vyšetřování teroristů. Unie dostala za úkol překazit plány teroristů, podnikat kroky vedoucí k nabourání sítě jejich podporovatelů včetně zabránění veškerých forem podpory terorismu a v konečném důsledku přivést teroristy před spravedlnost. Zmíněno je posílení spolupráce mezi ČS za využití Europolu a Eurojustu. Do zájmu unijního boje proti terorismu se dostává zavedení biometrických údajů na pasech a občanských průkazech, hovoří se o evropském důkazním příkazu nebo například o posílení Vízového informačního systému.¹²⁴

6.1.6. Strategie EU pro boj proti terorismu (2005)

„*Globální boj proti terorismu s ohledem na ochranu lidských práv ve snaze učinit Evropu bezpečnějším místem zaručujícím občanům Unie život v prostoru svobody, bezpečnosti a práva*“¹²⁵ jsou strategickými závazky Unie uvedené v protiteroristické strategii EU z roku 2005 přijaté Radou na návrh předsednictva a protiteroristického koordinátora EU.

Strategické úkoly v boji proti terorismu obsažené v předešlých politických dokumentech byly novou Strategií rozčleněny do čtyř pilířů¹²⁶, což přispělo dle mého jednání k větší přehlednosti významu jednotlivých opatření, tak i k jejich kategorizaci a pochopení činností protiteroristické politiky Unie:

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ *Extraordinary Council meeting – EU Response to London Bombings* [online]. EU-un.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_4906_en.htm>.

¹²⁵ The European Union Counter-Terrorism Strategy [online]. Register.consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2014469%202005%20REV%204>>.

¹²⁶ Prevent, Protect, Pursue, Response.

- *prevence* – zabránit „konvertování“ k terorismu odstraněním faktorů a hlavních příčin vedoucích k radikalizmu a náboru teroristů,¹²⁷
- *ochrana* – ochránit občany a infrastrukturu a snížit dopady útoků posílením kontroly na vnějších hranicích, zlepšením ochrany bezpečnosti dopravy a ochrany kritické infrastruktury,¹²⁸
- *pronásledování* – pronásledovat a vyšetřovat teroristy i za hranicemi Unie, narušit síť podpůrců teroristů a odříznout teroristy od finančních a materiálních zdrojů,¹²⁹
- *reakce* – zvládat a minimalizovat dopady teroristických útoků.¹³⁰

Vedle těchto cílů subsumovaných pod jednotlivé pilíře hovoří Strategie dále i o úkolech, které jsou pro boj proti terorismu nezbytné. Stejně jako v dříve přijatých dokumentech se i zde mluví např. o posílení vzájemné spolupráce mezi ČS EU a jednotlivými institucemi, výměně informací mezi orgány vynucujícími právo, využívání kapacit Europolu a Eurojustu, spolupráci se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi (hlavně s OSN) atd.¹³¹ Strategie stanovuje cíle vyžadující spolupráci na národní, unijní i mezinárodní úrovni.

6.1.7. Akční plán EU pro boj proti terorismu (2006)

Jen ve zkratce zmíním Akční plán z roku 2006, který navazuje na Strategii EU pro boj s terorismem. Hlavním důkazem návaznosti Akčního plánu na Strategii je jeho struktura, kdy jsou jednotlivé úkoly a strategické cíle EU tabulkově rozčleněny do vytvořených čtyř pilířů, což je ve srovnání s předešlými dvěma akčními plány (a dalšími dokumenty) markantní změna. Každý z pilířů obsahuje seznam nejdůležitějších opatření a akcí.¹³²

Nová podoba Akčního plánu je vítanou změnou. Zatímco starší dokumenty květnatě definovaly jednotlivé cíle a důvody pro jejich zavedení, nový Akční plán přináší více

¹²⁷ Přijata Strategie EU pro boj proti radikalizaci a náboru teroristů (2005) nebo iniciativa „Check the Web“.

¹²⁸ Např. Schengenský informační systém (SIS), agentura FRONTEX, Evropský program na podporu kritické infrastruktury. Viz Sdělení komise ze dne 12. prosince 2006 o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury KOM(2006) 786 v konečném znění. Úř. věst. C 126, 7. června 2007.

¹²⁹ Do této kategorie lze zařadit činnost Europolu, Eurojustu, Společných vyšetřovacích týmů, EZR atd.

¹³⁰ Více k jednotlivým pilířům viz PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007, s. 402.

¹³¹ The European Union Counter-Terrorism Strategy [online]. Register.consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2014469%202005%20REV%204>>.

¹³² *EU Action Plan on combating terrorism* [online]. Register.consilium.europa.eu, 13. února 2006 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%205771%202006%20REV%201>>.

přehlednosti v protiteroristických cílech EU, přičemž je podřazuje pod konkrétní pilíř a uvádí, které orgány jsou odpovědny za jejich plnění, jaký je stav plnění cílů, popř. do kdy mají být splněny.

6.1.8. Dílčí shrnutí

Unijní boj proti terorismu na „politické úrovni“ je reprezentován dokumenty vytvářející strategie a budoucí plány, jak terorismu co nejlépe a nejúčinněji předcházet a jak jej postupně potlačovat.

11. září se stalo katalyzátorem k urychlení přijetí protiteroristických opatření, jejichž schvalování bylo do té doby poměrně pomalé. „Útok na Madrid, při němž o sobě dal mezinárodní terorismus na území EU krutým způsobem vědět, přispěl k urychlení tolik potřebné vzájemné spolupráce mezi ČS. Útok na Londýn už jen potvrdil výsledek zasedání Evropské rady v roce 2001, že se boj proti terorismu stal unijní prioritou.“¹³³

Od 11. září uběhlo několik let, během nichž došlo k přijetí řady dokumentů obsahujících úkoly a cíle v boji proti terorismu. Jak je z rozboru jednotlivých politických nástrojů patrné, vyskytuje se v nich vzájemná podobnost a návaznost jednoho dokumentu na druhý. Především v obsahu a výčtu strategických opatření. Mezi ty nejčastěji zmiňované patří:

- užší spolupráce mezi ČS
- výměna informací a posílení úlohy a kooperace justičních a policejních orgánů
- spolupráce se zahraničními partnery a s mezinárodními organizacemi
- celkové posílení pozice EU v roli mezinárodního aktéra
- opatření omezující financování terorismu¹³⁴

Otázkou však je, zdali strategické cíle Unie a navrhovaná opatření skutečně povedou k potlačování terorismu. Jak jsem uvedla, dokument od dokumentu se příliš neliší a často se opakuje již to, co bylo řečeno dříve, jen v bledě modrém. Politické nástroje protiteroristické politiky hrají spíše pasivní roli, jelikož nijak zvlášť do boje proti terorismu nezasahují. Evropští představitelé jsou často kritizováni, že „bojují proti včerejší válce“¹³⁵, než aby přišli

¹³³ ARGOMANIZ, Javier. *The European Union Post 9/11 Counter-Terror Policy Response: an Overview*. UK: University of Saint Andrews, 2010, s. 5.

¹³⁴ Přijata např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Úř. věst. L 309, 25. listopadu 2005, s. 15 a násl. nebo

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků. Úř. věst. L 345, 08. prosinec 2006, s. 1 – 10.

¹³⁵ KEOHANE, Daniel. *The EU and Counter-terrorism*. London: Centre for European reform, 2005, s. 12.

s opatřeními, která skutečně předejdou dalším útokům. Odlišnost právních systémů ČR a fungování jejich orgánů vynucujících právo ztěžuje EU dohodnout se na společném postupu jako bojovat proti terorismu. Nedostatečná shoda vede k neurčitým a široce formulovaným cílům.¹³⁶ Při uzavírání dohod se třetími státy přistoupila EU ke speciálním protiteroristickým doložkám požadujících po druhé straně plnění základních zásad a principů (právního státu, demokracie, lidských práv, nepodporování terorismu apod.), ale i tyto jsou považovány za neefektivní.¹³⁷ Nedostatek je spatřován v komplikacích při jejich vynucování, a proto jsou připodobňovány k „pouhým frázím“.¹³⁸

Politické protiteroristické nástroje obsahují „pouhé“ rady a směry, co a jak má být učiněno k předcházení terorismu, které jsou často poměrně vágní. Všechny vydané dokumenty sice napomáhají vytvořit rámec vzájemné koordinace a spolupráce v boji proti terorismu, ale jejich přílišná obecnost je poněkud limituje (stejně jako nedostatek pravomocí svěřených v této oblasti Unii).

Podle Daniela Keohaneho by měla Unie zaujmout v boji proti terorismu postoj „separace“ spočívající v odtržení teroristů od jejich příznivců, zásob a především od jejich cílů nejen v Evropě. Proto by měli evropští představitelé vytvořit dlouhodobý přístup zahrnující politické, justiční, policejní, diplomatické a dokonce i vojenské prostředky.¹³⁹ Strategie podle Keohaneho má mít tři přístupy:

- integrační - rozšíření Unie o evropské muslimské státy (Albánie, Bosna), aby dokázala, že není „proti-muslimsky“ zaměřena. Keohane zde dále řadí využití zahraniční politiky k šíření myšlenek demokracie, podpoře ekonomických a právních reforem v zemích na Blízkém a Středním východě,
- vyšetřovací - Keohane považuje za nezbytné, aby Unie povzbudila vlády ČR k posílení spolupráce a výměně informací mezi orgány vynucující právo (i co se týká vyšetřovací a zatýkáací praxe), mezi sebou i klíčovými třetími zeměmi,
- izolační - zde Keohane řadí ochranu občanů a kritické infrastruktury. Zabránění krádeží výbušnin a ZHN a to na území Unie i mimo něj.¹⁴⁰

¹³⁶ CARRAPIÇO, Helena, TRAUTNER, Florian. Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime – Analyzing Governance Dynamics and Opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 357.

¹³⁷ WEISS, Tomas. The Unclear Board between Internal and External Security in the European Union: Impact of the Lisbon Treaty. *Politologický časopis*, 2011, č. 3, s. 219.

¹³⁸ ARGOMANIZ, Javier. *The European Union Post 9/11 Counter-Terror Policy Response: an Overview*. UK: University of Saint Andrews, 2010, s. 15.

¹³⁹ KEOHANE, Daniel. *The EU and Counter-terrorism*. London: Centre for European reform, 2005, s. 25.

¹⁴⁰ Tamtéž. S. 23 – 28.

Koehaneho strategie dle mého přináší komplexnější přístup a pod jeden dokument shrnuje všechna politická opatření přijatá v EU během několika let. Zaměřuje se na ochranu a prevenci před terorismem na území Unie, přináší návrhy, jak redukovat hrozbu a bujení terorismu i mimo hranice ČS, především díky podpoře a spolupráci s třetími zeměmi (Blízký a Střední východ) a nelpí jen na spolupráci s USA¹⁴¹ a OSN¹⁴². Pozornost vůči „jihovýchodu“, odkud hrozba terorismu přichází nejvíce, dokumenty Unie postrádají,¹⁴³ i přesto, že EU vytváří projekty na podporu třetích zemí, vysílá pozorovatelské mise na hraniční přechod v pásmu Gazy nebo policejní mise do Afghánistánu.¹⁴⁴

Jde-li však o přístup „izolační“, zde EU podnikla již několik kroků – balíček opatření týkající se ZHN bezpečnosti,¹⁴⁵ zřízení systému pro identifikaci a sledovatelnost výbušnin.¹⁴⁶

EU v boji proti terorismu ušla dalekou cestu a díky útokům v roce 2004 a 2005 své kroky zrychlila, přesto však musím konstatovat, že ušlá trasa ke komplexnímu boji proti terorismu zatím nestačí. EU by měla přijít s řešením, jak harmonizovat vyšetřování a jednání s teroristy v ČS a přispět tak k odstranění odlišných vnitrostátních postupů (srov. Německo vs. Velká Británie). EU se rovněž nesmí bát více „vystrčit nos“. Měla by obrátit svou pozornost na islámské země, které se mohou stát dobrým partnerem v boji proti terorismu (výhody, které by od Unie za spolupráci získaly, by jistě byly silnou motivací), a na své blízké okolí, odkud může daleko více čekat pomoc a podporu. Setkávání a spolupráce by měla být specifitější a nebyť jen o plánech, které se hezky poslušají, ale k ničemu významnějšímu nepovedou.

¹⁴¹ Např. *EU-U.S. Declaration on Combating Terrorism*. [online]. consilium.europa.eu, 24. června 2004 [cit. 20. listopadu 2013].

Dostupné na < http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/10760EU_US26.06.04.pdf>.

¹⁴² EU klade důraz především na spolupráci a jednání v rámci OSN. S tím souvisí i vůle EU často odkazovat na rezoluci OSN č. 1373/2001 a další dokumenty.

¹⁴³ Novější aktualizace Akčního plánu 2006 obsahuje kapitolu č. 5 – mezinárodní spolupráce, ale nejedná se rozšíření pilířové struktury zavedené Strategií 2005. *EU Action plan on Combating Terrorism* [online]. Register.consilium.europa.eu, 17. ledna 2011 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015893%202010%20REV%201>>.

¹⁴⁴ Sekretariát Rady EU. *Evropská unie a boj proti terorismu* [online]. consilium.europa.eu, 2. října 2009 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet-fight%20against%20terrorism%20091002.CS.PDF>>.

¹⁴⁵ KOM(2009) 273 z 24. června 2009.

¹⁴⁶ Směrnice Komise 2012/4/EU ze dne 22. února 2012, kterou se mění směrnice 2008/43/ES, kterou se podle směrnice Rady 93/15/EHS zřizuje systém pro identifikaci a sledovatelnost výbušnin pro civilní použití. Úř. věst. L 50, 23. února 2012, s. 18 a násl.

6.2. Právní nástroje Evropské unie v boji proti terorismu

Vedle řady politických nástrojů jsou v boji proti terorismu využívány i nástroje právní, kam z velké části patří mechanismy zabývající se oblastí „*policejní a justiční spolupráce, civilní ochrany a úseku prevence*.“¹⁴⁷ Politické a právní nástroje spolu velmi úzce souvisejí, jelikož jsou to mnohdy politické nástroje protiteroristické politiky EU, na základě kterých dochází k přijetí konkrétních právních opatření.¹⁴⁸

Účelem této kapitoly není přinést podrobný rozbor všech právních nástrojů protiteroristické politiky EU, ale naopak zaměřit se jen na ty nejpodstatnější – policejní a justiční spolupráci. Argument, že se jedná o stěžejní mechanismy v boji proti terorismu, vyplývá z již zmíněných politických nástrojů EU, pro něž je policejní a justiční spolupráce a výměna informací jedním z nejdůležitějších strategických cílů v boji proti terorismu.

6.2.1. Europol a policejní spolupráce

Hlavní roli v otázce policejní spolupráce v EU hraje Evropský policejní úřad (Europol)¹⁴⁹ zřízený v roce 1995¹⁵⁰ a fakticky fungující od roku 1999.¹⁵¹ Europol byl vytvořen jako mezivládní orgán fungující mimo právní rámec Společenství. Jeho cílem je „*v rámci spolupráce členských států [...] zdokonalit prostřednictvím opatření uvedených v této úmluvě výkonnost a spolupráci příslušných orgánů v členských státech při předcházení terorismu, nedovolenému obchodu s drogami a jiným závažným formám mezinárodní trestné činnosti*.“¹⁵² Nejedná se však o výkonný policejní orgán nadaný pravomocí zahájit vlastní vyšetřování, jeho příslušníci nenesí zbraně ani neprovádí domovní prohlídky. Jde o regionální policejní složku, která poskytuje operativní podporu a přispívá k posílení činnosti policejních orgánů ČS při prevenci a potírání závažných mezinárodních trestných činností dotýkající se

¹⁴⁷ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde, a.s., 2006, s. 242.

¹⁴⁸ Tamtéž. S. 239.

¹⁴⁹ Více o Europolu viz <<https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>>.

¹⁵⁰ *Úmluva o Europolu* [online]. Euroskop.cz [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1677-f19a1307_8532_4158_9f8d_defe0590af1e.pdf>.

¹⁵¹ V roce 2009 přijala Rada rozhodnutí o ustavení Evropského policejního úřadu, na základě které se Europol stává plnohodnotnou agenturou EU s právní subjektivitou a financovanou z evropského rozpočtu. Rovněž došlo k posílení mandátu úřadu. Čl. 1 rozhodnutí říká, že je tento Europol právním nástupcem Europolu ustaveného Úmluvou o Europolu. Rozhodnutí Rady 2009/371/JHA z 6. dubna 2009, o založení Evropského policejního úřadu. Úř. věst. L 121, 15. května 2009, s. 37.

¹⁵² *Úmluva o Europolu* [online]. Euroskop.cz [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1677-f19a1307_8532_4158_9f8d_defe0590af1e.pdf>. Čl. 2.

dvou nebo více ČS a terorismu,¹⁵³ podílí se na ničení zločineckých sítí (spolupráce s Eurojustem a OLAF) a zvýšení úrovně bezpečnosti kyberprostoru (středisko Europolu *High Tech Crime Centre*)¹⁵⁴ a má právo iniciovat kompetentní národní složky k zahájení vyšetřování a působit ve Společných vyšetřovacích týmech. Europol vede několik informačních systémů obsahující informace od ČS i třetích zemí o trestných činech, podezřelých osobách i svědcích, ze kterých mohou ČS čerpat při vyšetřování.¹⁵⁵

V případě teroristického útoku na ČS dojde k urychlenému spuštění nástroje „*sítě první reakce*“, složené z odborníků Europolu a ČS. Tento nástroj má pomoci napadenému státu v oblasti předávání a výměny informací a poznatků, technických záležitostí a možnosti využít operační středisko Europolu^{156, 157}.

V boji proti terorismu nebyl Europol považován za efektivní instituci.¹⁵⁸ Avšak útoky 11. září přispěly k posílení úlohy evropských policejních složek včetně samotného Europolu - boj proti terorismu se stal jeho hlavní agendou. Bezprostředně po útocích došlo k vytvoření operačního centra Europolu s nepřetržitým fungováním výměny informací a k vytvoření speciální protiteroristické složky *Counter-Terrorism Task Force* (CTTF), tvořené experty na terorismus a styčnými důstojníky policejních složek ČS EU¹⁵⁹. Po útocích na Madrid byl CTTF vyčleněn a s posílenými pravomocemi ustaven jako samostatná jednotka.¹⁶⁰ V rámci Europolu fungují další dvě jednotky zabývající se terorismem - „*Islamic Terrorism*“ se zaměřuje pouze na islámský terorismus a „*Dolphin*“ zabývající se ostatními teroristickými skupinami.¹⁶¹ Europol spravuje několik programů a databází spojených s bojem proti terorismu (*EU Bomb Data System*) a byla mu svěřena úloha při výměně informací na základě dohody mezi EU a USA pro sledování financování terorismu (*Swift Agreement*) atd. Europol při své činnosti spolupracuje i s dalšími institucemi a orgány, např. s Interpolem i americkou

¹⁵³ Čl. 88 Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. května 2010, s. 47 a násl.

¹⁵⁴ *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie. Směrem k evropskému modelu bezpečnosti* [online]. Mvcr.cz [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-vnitri-bezpecnosti-660705.aspx>>.

¹⁵⁵ *Úmluva o Europolu* [online]. Euroskop.cz [cit. 14. ledna 2014].

Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1677-f19a1307_8532_4158_9f8d_defe0590af1e.pdf>. čl. 6.

¹⁵⁶ Jednotné místo pro výměnu informací mezi Europolem, ČS a spolupracujícími třetími zeměmi.

¹⁵⁷ *Přehled o Europolu. Souhrnná zpráva o činnostech Europolu* [online]. Europol.europa.eu [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na

<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/cs_europolreview_0.pdf>.

¹⁵⁸ BURES, Oldřich. Europol's Fledgling Counterterrorism Role. *Terrorism and Political Violence*, 2008, č. 20, s. 503 – 510.

¹⁵⁹ DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 345.

¹⁶⁰ *Ten years of Europol* [online]. Europol.europa.eu [cit. 16. ledna 2014]. Dostupné na <<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/anniversary-publication.pdf>>.

¹⁶¹ Tamtéž.

FBI, má pozorovatelský statut při přípravě dokumentů zabývajících se otázkami lidských práv a terorismu v odborných skupinách Rady Evropy.¹⁶²

Na unijní úrovni se můžeme setkat s celou řadou jednotek a skupin zřízených za účelem boje proti terorismu. Vedle výše zmíněných orgánů zde figurují např. *Terrorist Working Group*, *Police Chiefs Task Force* nebo dále zmíněné SVT.

6.2.2. Společné vyšetřovací týmy

Už na summitu v Tampere byl zmíněn požadavek na vytvoření SVT, jejichž hlavní náplní bude vedle boje proti drogovému obchodu a obchodu s lidmi i boj proti terorismu. SVT mají přispět k posílení činnosti policejních složek na území ČS. Jejich personální složení není předem stanoveno a odvíjí se od vzájemné dohody mezi zúčastněnými státy (účastnit se mohou příslušníci Europolu, Eurojustu i zástupci třetích států). K naplnění požadavku vytvořit SVT došlo díky Úmluvě o vzájemné právní pomoci v trestních věcech mezi ČS EU¹⁶³, resp. jejího čl. 13 nesoucím název „společné vyšetřovací týmy“ a následně díky rámcovému rozhodnutí Rady 2002/465/SVV o společných vyšetřovacích týmech.¹⁶⁴

Esenciálními podmínkami pro vytvoření SVT týmu jsou:

- zapojení nejméně dvou ČS na základě společné dohody,
- existence specifického účelu (boj proti teroristům, odstranění škod po útoku),
- k vyšetřování trestných činů v jednom nebo více ČS,
- jehož příslušníci vytváří daný tým,
- vymezené časové období, na které bude tým vytvořen (lze jej dohodou prodloužit),
- vedoucím vyšetřovacího týmu je zástupce příslušného orgánu činného v trestním řízení z ČS, v němž je vyšetřovací tým nasazen,
- vyšetřovací tým má povinnost řídit se právními předpisy státu, v němž je nasazen,
- spolupráce ze strany příslušného ČS.¹⁶⁵

Vytvoření SVT přineslo výraznou změnu do vyšetřování na národní úrovni ČS díky možnosti využívat policejních a vyšetřovacích kapacit jiného ČS. Problém může podle

¹⁶² ROZÉE, Stephen a kol. Is Europol a Comprehensive Policing Actor? *Perspective on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 378.

¹⁶³ Úmluva o vzájemné právní pomoci v trestních věcech mezi členskými státy [online]. eur-lex.europa.eu, 29. května 2000 [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2000:197:0001:0023:EN:PDF>>.

¹⁶⁴ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV ze dne 13. června 2002, o společných vyšetřovacích týmech. Úř. věst. L 162, 20. Června 2002, s. 1 a násl.

¹⁶⁵ Tamtéž. Čl. 1 a čl. 3 a.) a b.)

některých spočívat v rozdílné právní úpravě stanovující způsob vedení policejních složek.¹⁶⁶ Na druhou stranu nám k vyřešení této situace slouží vzájemná dohoda mezi zúčastněnými ČS.

6.2.3. Eurojust a justiční spolupráce

Vedle fungování policejní spolupráce požadovaly ČS i koordinaci v oblasti justice. V roce 1998 byla vytvořena Evropská soudní síť¹⁶⁷ a o čtyři roky později Evropská jednotka pro justiční spolupráci (Eurojust).¹⁶⁸

Eurojust je institucí EU s právní subjektivitou, jejímž hlavním smyslem a účelem je podpora a posilování spolupráce mezi justičními orgány ČS Unie při vyšetřování a stíhání závažných trestných činů (nezákonnému obchodu s drogami, praní špinavých peněz a terorismu), s čímž souvisí i podpora jednotlivých ČS při vydávání a výkonu EZR, podporuje přeshraniční vyšetřování a stíhání. Na rozdíl od Europolu jsou příslušníci Eurojustu „aktivnější“, resp. asistují soudcům a státním zástupcům při vyšetřování a mohou poskytovat i další způsob podpory, jako např. organizovat setkání pro účely koordinace vyšetřování.¹⁶⁹

Iniciativa na vytvoření Eurojustu vychází ze závěrů summitu v Tampere – z části IX. „*posílení spolupráce v boji proti kriminalitě*“. Úkolem nového útvaru podle bodu 46 závěrů má být posílení koordinace orgánů činných v trestním řízení jednotlivých ČS a podpora vyšetřování případů organizované trestné činnosti.¹⁷⁰

Při své činnosti Eurojust spolupracuje s Europolem, Evropskou soudní sítí, úřadem OLAF, agenturou FRONTEX, s mezinárodními organizacemi a orgány třetích zemí příslušných k vyšetřování a stíhání. Vztahy mezi Eurojustem a Europolem jsou upraveny dohodou z roku 2009.¹⁷¹ V souvislosti s útoky na Madrid byla při Eurojustu zřízena

¹⁶⁶ BUSUIOC, Madalina, GROENLEER, Marijn. *Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust. Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 290.

¹⁶⁷ Společná akce 98/428/SVV ze dne 29. června 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské soudní sítě. Úř. věst. L 191, 7. července 1998, s. 4 – 7.

¹⁶⁸ Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002, o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 63, 6. března 2002, s. 1 a násl. ve znění rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008, o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/SVV o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 138, 4. června 2009, s. 14 a násl.

¹⁶⁹ BUSUIOC, Madalina, GROENLEER, Marijn. *Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust. Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 289.

¹⁷⁰ *Závěry Evropské rady z Tampere* [online]. Europol.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/summits/tam_en.htm>.

¹⁷¹ *Agreement between Europol and Eurojust* [online]. Europol.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/flags/eurojust_.pdf>.

Protiteroristická jednotka (*Counter-Terrorism Team*).¹⁷² V rámci činnosti Eurojustu dosazují ČS své příslušníky na pozice národních zpravodajů, jedním (s označením nejvyšší priority) je pak národní zpravodaj pro otázky terorismu.¹⁷³ Vedle činnosti Eurojustu byl v roce 2008 k urychlení soudního vyšetřování v případě přeshraničních trestných činů přijat evropský důkazní příkaz.¹⁷⁴

6.2.4. Evropský zatýkací rozkaz

Podnět k vydání EZR vychází opět ze summitu v Tampere. Otázkám vzájemného uznávání soudních rozhodnutí se věnuje část VI závěrů, přesněji pak 35. bod.¹⁷⁵

Rámcové rozhodnutí Rady z roku 2002 o evropském zatýkacím rozkazu¹⁷⁶ umožňuje příslušným orgánům jednoho ČS zatknout a předat osobu podezřelou z trestného činu nebo povinnou nastoupit k výkonu trestu odnětí svobody uznáním soudního rozhodnutí vydaného orgánem jiného ČS, který po ní pátrá, a omezuje zločincům možnost ukrývat se před spravedlností v jiném ČS. Definice EZR vyplývá z čl. 1 rozhodnutí, podle něhož je EZR „soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem

- *trestního stíhání nebo*
- *výkonu trestu odnětí svobody nebo*
- *ochranného opatření spojené s odnětím osobní svobody.*“¹⁷⁷

Zavedením EZR dochází k nové etapě předávání osob. To do této doby probíhalo formálně prostřednictvím extradičních řízení a bilaterální spolupráce (zůstala nadále povolena) mezi ČS. Zároveň jsou nahrazeny veškeré předchozí prostředky vztahující se k vydávání osob. EZR je vykonáván v rámci zásady vzájemného uznávání (jeden z pilířů

¹⁷² BURES, Oldrich. Eurojust's Fledgling Counterterrorism Role. *Journal of Contemporary Research*, 2010, roč. 6, č. 2, s. 240.

¹⁷³ *Eurojust News* [online]. Eurojust.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <[http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/newsletter/Eurojust%20News%20Issue%201%20\(October%2009\)%20on%20the%20fight%20against%20terrorism/EurojustNews_Issue1_2009-10-EN.pdf](http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/newsletter/Eurojust%20News%20Issue%201%20(October%2009)%20on%20the%20fight%20against%20terrorism/EurojustNews_Issue1_2009-10-EN.pdf)>.

¹⁷⁴ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV ze dne 8. prosince 2008 o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech. Úř. věst. L 350, 30. prosince 2008, s. 70 a násl.

¹⁷⁵ *Závěry Evropské rady z Tampere* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm>.

¹⁷⁶ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Úř. věst. L 190, 18. července 2002, s.1 – 20. ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotýká osoba nezúčastnila osobně. Úř. věst. L 81, 27. března 2009, s. 24 a násl.

¹⁷⁷ Tamtéž.

justiční spolupráce), kdy jeden ČS je povinen akceptovat platnost rozhodnutí vydaného stanovenými postupy jiného ČS. EZR je založen na vysoké úrovni důvěry ve vnitrostátní justiční systémy.¹⁷⁸

EZR významně přispěl k urychlení postupů při vydávání osob mezi ČS a oproti tradičnímu extradičnímu postupu přinesl určité změny – zrušení zásady oboustranné trestnosti¹⁷⁹, stanovení lhůt¹⁸⁰, možnost odmítnout vydání osoby. Při přijímání rozhodnutí o EZR Česká republika prohlásila, že toto rámcové rozhodnutí bude jako vykonávající ČS vykonávat v případě jednání spáchané českými občany až po 1. listopadu 2004 (do té doby byla požadovaná „tradiční“ žádost o vydání).¹⁸¹

Komise potvrzuje přínos EZR ve své zprávě z roku 2010. Podle ní EZR výrazně přispěl ke snížení doby pro předání vyžadovaných osob – průměrně na dva týdny (v případě osob, které s předáním nesouhlasily, jde o dobu kolem 48 dní), což je výrazný rozdíl v porovnání s obdobím před EZR, kdy vydávání trvalo přibližně jeden rok. EZR má však i své negativní stránky. Jednou z nich je kritika ochrany práv vyžádaných osob, nedostatky při provádění EZR na vnitrostátní úrovni nebo „zneužívání“ vydávání EZR k předání osob hledaných v souvislosti s minoritními trestnými činy, které sice spadají pod působnost EZR, ale nejsou natolik závažné, aby byla potřeba EZR vydat (neproporcionalita).¹⁸² Avšak i přes určité problémy související s transpozicí rozhodnutí 2002/584/SVV do vnitrostátního práva ČS, je právě EZR považován za „největší úspěch“ unijní protiteroristické politiky.¹⁸³

6.2.5. Dílčí shrnutí

Zajištění čtyř ekonomických svobod a zrušení kontrol na společných hranicích mezi ČS ulehčily Evropanům práci při cestování po Evropě, ať už za zaměstnáním, studiem nebo k dalším potřebám. Vedle občanů Unie mohl z odstranění hranic těžit i organizovaný zločin, když zločinci (teroristé) získali možnost vstoupit a ukrývat se na území ČS EU. Představitelé

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Jedná-li se o trestný čin považovaný v dožadujícím ČS za závažný a lze za něj uložit nejméně tříletý trest odnětí svobody, je vykonávající ČS povinen EZR vykonat, i když na jeho území není tento čin trestán obdobně (trestný čin terorismu, vraždy, padělání peněz apod.). Pokud není tříletá sazba za trestný čin naplněna, zásada oboustranné trestnosti se bude uplatňovat.

¹⁸⁰ Vykonávající stát musí vydat pravomocné rozhodnutí o výkonu eurozatykače do 60 dní od zatčení hledaného.

¹⁸¹ Čl. 32 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Úř. věst. L 190, 18. července 2002, s. 1 – 20.

¹⁸² Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 11. dubna 2011, o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. KOM(2011) 175.

¹⁸³ ARGOMANIZ, Javier, REES, Wyn. The EU and Counter-terrorism. In Sven Biscop (ed.) *Routledge Handbook of European Security*. New York: Routledge, 2013, s. 227.

ČS se shodli na tom, že vypořádání se s terorismem bude vyžadovat spolupráci přesahující jejich hranice a na tom, že efektivní boj proti terorismu musí být postaven na unijní koordinaci a spolupráci mezi ČS.¹⁸⁴

Na jedné straně ČS vítají možnost získat potřebné nebo těžko dostupné informace od jiných států, často však dávají přednost bilaterálním dohodám, než širšímu poskytování informací.¹⁸⁵ S takovou nedůvěrou se potýká především Europol a to již od začátku svého působení,¹⁸⁶ což ve výsledku vytváří problém efektivní spolupráce mezi členy Unie a zároveň stěžuje práci jejím institucím. Europol je „závislý“ na informacích poskytovanými ČS a nedostatek dat nebo laxní přístup ČS k poskytování a výměně informací může ovlivnit celkovou důvěryhodnost v jeho práci a význam. Než aby byla přijímána opatření vyzývající ČS podávat informace¹⁸⁷, převládá myšlenka, že by problém závislosti Europolu na ČS mohl být překonán v podobě automatického přístupu Europolu k databázím dalších institucí a ČS.¹⁸⁸ Svým způsobem se toto jeví jako vhodné řešení, přesto si však nemyslím, že by ČS tolerovaly podobný „zásah“ do vnitrostátních záležitostí a souhlasily s (jakýmkoli) rozšířením pravomocí agentury EU. A už vůbec ne jde-li o tak citlivé téma, jako je národní bezpečnost.

Policejní spolupráce však nemůže efektivně fungovat, jestliže ČS budou tuto spolupráci odmítat, resp. nedůvěřovat jí. Právní nástroje protiteroristické politiky zmiňují policejní spolupráci jako jednu ze zásadních oblastí boje proti terorismu a shromažďování a poskytování informací představuje činnosti mající potenciál přispět k jeho prevenci. Protiteroristický význam Europolu i přes změny a posílení jeho funkce po roce 2001 zůstal omezený a podle některých by se měl zabývat pouze tím, co mu jde nejlépe – bojem proti organizovanému zločinu a nikoli proti terorismu.¹⁸⁹

Příčina „neúspěchu“ Europolu na poli boje proti terorismu spočívá v nedůvěře či v nepřesvědčenosti národních policejních jednotek o důležitosti Europolu nebo v jejich upřednostňování sdílení informací „po svém“. Národní policejní orgány považují výměnu

¹⁸⁴ CARRAPIÇO, Helena, TRAUTNER, Florian. Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime – Analyzing Governance Dynamics and Opportunites. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 358.

¹⁸⁵ BURES, Oldrich. Europol's Fledgling Counterterrorism Role. *Terrorism and Political Violence*, 2008, č. 20, s. 503.

¹⁸⁶ ROZÉE, Stephen a kol. Is Europol a Comprehensive Policing Actor? *Perspective on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 375.

¹⁸⁷ Rozhodnutí Rady 2005/671 ze dne 20. září 2005, o výměně informace a spolupráci v oblasti teroristických trestných činů. Úř. věst. L 253, 29. září 2005.

¹⁸⁸ CARRAPIÇO, Helena, TRAUTNER, Florian. Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime – Analyzing Governance Dynamics and Opportunites. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 360.

¹⁸⁹ Tamtéž.

informací prostřednictvím Europolu spíše za „břemeno“ než za „přínos“¹⁹⁰ a obávají se toho, že čím více subjektů se bude na sdílení informací podílet, tím více se stane nedůvěryhodným.¹⁹¹ Což je poněkud paradoxní situace, jelikož sami politici volají po větším využití potenciálu Europolu.¹⁹² Opačně je na tom, podle některých autorů, Eurojust (a celkově justiční spolupráce), jehož vnímání je oproti Europolu mnohem příznivější.¹⁹³ Najdou se však i názory, které tvrdí opak.¹⁹⁴ K tomuto názoru se rovněž přikláním i já, jelikož se i Eurojust setkává s nedůvěrou ze strany ČS a jejich soudních autorit.¹⁹⁵

Skepse vůči policejní spolupráci se dle mého odvíjí především od odlišného postoje a vyšetřovací praxe bezpečnostních a zpravodajských složek ČS k terorismu a jde spíše o vzájemnou nedůvěru mezi příslušnými orgány ČS, než vůči samotnému Europolu.¹⁹⁶ S tvrzením, že je Europol nedůvěryhodnou platformou v boji proti terorismu, nesouhlasím. Jednak proto, že díky informačním systémům a databázím mohou příslušné orgány ČS čerpat informace nezbytné pro vlastní vyšetřování (aniž by musely přímo žádat ostatní ČS o jejich poskytnutí) a přijetí opatření vůči konkrétním osobám, a jednak proto, že strategické analýzy hrozeb prováděné Eupolem (TE-SAT - terorismus, OCTA - organizovaný zločin atd.) mohou ČS a EU posloužit při přípravě bezpečnostních dokumentů na nadcházející období a lépe se tak připravit na možná rizika. Někteří autoři namítají, že jsou TE-SAT a podobné databáze na straně jedné přínosem, na straně druhé pouhou kompilací informací předaných od ČS.¹⁹⁷ Toto tvrzení nepopírám, jen bych chtěla zdůraznit fakt, že v EU neexistuje žádný jiný orgán, který by tyto informace shromažďoval a třídil, a zároveň, že je pro ČS jednodušší využít databáze Europolu, než pak jednostranně žádat příslušný ČS o poskytnutí potřebných údajů.

Operativní podpora a znalosti v oblasti prosazování práva dle mého dělají Europol efektivním nástrojem EU v boji proti terorismu (a jiným formám organizovaného zločinu).

¹⁹⁰ ROZÉE, Stephen a kol. Is Europol a Comprehensive Policing Actor? *Perspective on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 378 – 379.

¹⁹¹ MOUNIER, Gregory. Europol: A New Player in the EU External Policy Field? *Perspectives on European Politics and Society*, 2009, roč. 10, č. 4, s. 585.

¹⁹² BUSUIOC, Madalina, GROENLEER, Marijn. Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 292.

¹⁹³ Tamtéž. S. 292 – 300.

¹⁹⁴ Viz BURES, Oldrich. Eurojust's Fledgling Counterterrorism Role. *Journal of Contemporary Research*, 2010, roč. 6, č. 2, s. 241 - 242.

¹⁹⁵ PIKNA, Bohumil. *Nová úprava oblastí justice a vnitřních věcí v návrhu Ústavní smlouvy* [online]. Polac.cz [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.polac.cz/eu/nova_upr.html>.

¹⁹⁶ DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 353.

¹⁹⁷ BURES, Oldrich. *EU Counterterrorism Policy. A Paper Tiger?* Farnham: Ashgate, 2011, s. 53.

7. Závěr

Teroristické útoky na USA v září 2001 přivedly představitele ČS EU ke společné shodě, že terorismus představuje jedno z nejzávažnějších porušení zásad a principů, na kterých je EU založena a že je třeba proti tomuto fenoménu bojovat na národní, unijní i globální úrovni a vytvořit taková opatření, která by zajistila bezpečnost jejich občanů a jejich území.

Protiteroristická politika EU urazila od svého vzniku dlouhou cestu. Jen pro připomenutí – vytvoření protiteroristických skupin, summitů Evropské rady zabývající se otázkami terorismu a bezpečností Společenství, zahrnutí boje proti terorismu do textu Smluv, vydání několika programových prohlášení zaměřených na bezpečnost občanů a na otázky potlačování terorismu a dalších forem organizovaného zločinu, až po vydání EZR a opatření ke zmrazení finančních prostředků teroristů, ustavení Europolu a Eurojustu a přijetí řady strategických protiteroristických dokumentů. Vždyť samotná protiteroristická strategie EU z roku 2005 představuje světový unikát, protože nikde jinde na světě nenajdeme podobný případ, kdy by se řada států společně shodla na společné strategii v boji proti terorismu tak, jako je tomu právě v případě ČS EU.¹⁹⁸

Na základě výše uvedeného textu nemůžeme v žádném případě upřít snahu EU být aktivním hráčem v oblasti boje proti terorismu. Na druhou stranu jsou to nadále ČS, kdo má v otázce bezpečnosti, kam terorismus bezpochyby patří, hlavní slovo a i přes řadu instrumentů a institucí EU, které byly za tímto účelem zřízeny nebo kterým byla oblast boje proti terorismu svěřena do pravomoci, není EU dostatečně kompetentní k tomu, aby mohla sama tuto oblast regulovat.

Díky Radě ministrů EU konečně dospěla k jednotné definici teroristického trestného činu a prostřednictvím rámcového rozhodnutí z roku 2002 se stalo povinností ČS tuto definici transportovat do svých vnitrostátních legislativ, čímž došlo k unifikaci pojmu „terorismus“ v celé EU a odstranění rozdílností v pojetí terorismu v právních systémech ČS. Avšak i přes tuto jednotnou definici si ČS nadále zachovaly svou vnitrostátní protiteroristickou úpravu, což ve výsledku tvoří překážku spolupráce na unijní úrovni, jelikož to svědčí o tom, že ČS si nechtějí nechat zasahovat do citlivých otázek národní bezpečnosti, a proto na návrhy širší harmonizace/unifikace stěží přikývnu. Navíc díky této „laxnosti“ dochází k „podkopávání“ důvěryhodnosti mechanismů protiteroristické politiky EU, protože, jak bylo řečeno již výše,

¹⁹⁸ BURES, Oldrich. *EU Counterterrorism Policy. A Paper Tiger?* Farnham: Ashgate, 2011, s. 4.

národní agentury a výkonné orgány ČS se spoléhají spíše na vlastní praxi a bilaterální dohody o výměně a poskytování informací než na nadnárodní instituce (např. Europol). Navíc má každý ČS odlišné zkušenosti s terorismem, od čehož se odvíjejí i jejich bezpečnostní priority.

V úvodu práce je vymezeno několik výzkumných otázek, na které jsem v průběhu práce postupně odpovídala. Poslední otázka se vztahovala k tomu, zdali je protiteroristická politika tzv. „paper tiger“. Omezené pravomoci a malý vliv EU v boji proti terorismu, skepse ČS vůči nástrojům protiteroristické politiky EU, které tak přináší jen malou přidanou hodnotu, vágní a nepřiliš „akceschopné“ protiteroristické strategické dokumenty a plány, „roztříštěnost“ otázek terorismu do více politických oblastí a „neutříděnost“ institucí, orgánů a pracovních skupin zabývajících se touto oblastí, popř. jejich malé kompetence (např. funkce protiteroristického koordinátora EU) ve skutečnosti dělají z protiteroristické politiky EU onoho „papírového tygra“, což se podepisuje nejen na její celkové efektivitě, ale především na efektivitě jednotlivých protiteroristických nástrojů. Výsledkem protiteroristického snažení EU se tak projevuje ve využívání EU ČS spíše jen jako „legitimního“ fóra pro řešení otázek terorismu. Což můžeme dokázat i tím, že EU nikdy neměla snahu nahradit činnost ČS, ale naopak být podpůrnou platformou.

Ať už sami považujeme nástroje protiteroristické politiky EU (v mém případě Europol) za přínosné, praxe nám dokazuje pravý opak. Protiteroristická politika EU a její mechanismy se budou vyvíjet a fungovat jedině tehdy, budou-li to vyžadovat samy ČS, a budou mít smysl pouze tehdy, budou-li zajišťovat činnosti, na které budou samy ČS EU krátké.

8. Použitá literatura

Monografie

- ARGOMANIZ, Javier. *The European Union Post 9/11 Counter-Terror Policy Response: an Overview*. UK: University of Saint Andrews, 2010. 22 s.
- BÍLKOVÁ, V., NOVÁKOVÁ, J., ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C.H.Beck, 2003, 362 s.
- BRZYBOHATÝ, Marian a kol. *Terorismus a my*. Praha: Computer Press, 2001. 216 s.
- BURES, Oldrich. *EU Counterterrorism Policy. A Paper Tiger?* Farnham: Ashgate, 2011. 290 s.
- CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. 172 s.
- CHOSSUDOVSKEY, Michel. *Válka a globalizace. Pravda o 11. září*. Praha: :intu:, 2003. 135 s.
- IBÁNEZ, Luis de la Corte. *Logika terorismu*. Praha: Academica, 2009. 321 s.
- KEOHANE, Daniel. *The EU and Counter-terrorism*. London: Centre for European reform, 2005. 40 s.
- MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. Brno: Masarykova univerzita, 4. opravené a doplněné vydání, 2004. 467 s.
- MALLEY-MORRISON, Kathleen a kol. *International Handbook of War, Torture and Terrorism*. New York: Springer, 2013. 706 s.
- MARTIN, Gus. *Understanding terrorism. Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage Publications, 2003. 413 s.
- MURPHY, C. Cian. EU Counter-Terrorism & the Rule of Law in a post'War on Terror' World. In SCHEININ, Martin (ed). *European and United States Counter Policies, the Rule of Law and Human Rights*. Florence: European University Institute, 2011, s. 11 – 19.
- PIKNA, Bohumil. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002. 473 s.
- PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde, a.s., 2006. 407 s.

- PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. vydání. Praha: Linde, 2007.
- ŘIHÁČKOVÁ, Eva. *The fight against terrorism: global challenge of the 21st century*. EUROPEUM institute for European policy, 2006, 168 s.
- ŠTURMA, P., NOVÁKOVÁ, J., BÍLKOVÁ, V. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C.H.Beck, 2003. 378 s.
- THACKRAH, R. John. *Dictionary of Terrorism*. Routhledge: Londýn, 2004, 2. vydání. 318 s.

Odborné články

- ARGOMANIZ, Javier, REES, Wyn. The EU and Counter-terrorism. In Sven Biscop (ed.) *Routledge Handbook of European Security*. New York: Routledge, 2013, s. 225 – 235.
- ARGOMANIZ, J. *The European Union Post 9/11 Counter-terror Policy Response: an Overview*. RIEAS: Athens. 2010. 22 s.
- BÍLKOVÁ, Veronika. Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné? *Trestněprávní revue*, 2010, č. 1, s. 11.
- BURES, Oldrich. Eurojust's Fledgling Counterterrorism Role. *Journal of Contemporary Research*, 2010, roč. 6, č. 2, s. 236 – 256.
- BUSUIOC, Madalina, GROENLEER, Marijn. Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 285 – 304.
- BURES, Oldrich. Europol's Fledgling Counterterrorism Role. *Terrorism and Political Violence*, 2008, č. 20, s. 498 – 517.
- CARRAPIÇO, Helena, TRAUTNER, Florian. Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime – Analyzing Governance Dynamics and Opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 357 – 371.
- CASALE, Davide. EU Institutional and Legal Counter-terrorism Framework. *Defence Against Terrorism Review*, 2008, roč. 1, č. 1, s. 49 – 78.
- COOLSAET, Rik. EU counterterrorism strategy: value added or chimera? *International Affairs*, 2010, roč. 86, č. 4, s. 853 – 873.

- DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 336 – 359.
- EICHLER, Jan. Hrozba globálního terorismu a její vyhodnocení. *Mezinárodní vztahy*, 2006, roč. 41, č. 3, s. 19 - 45.
- EICHLER, Jan. Jak dál v boji proti terorismu. *Obrana a strategie*, 2005, č. 1, s. 21-32.
- FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. Historický vývoj terorismu. *Obrana a strategie*, 2006, roč. 41, č. 1, s. 45 – 57.
- FOLTIN, Pavel, ŘEHÁKA, David. Mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. *Obrana a strategie*, 2007, č. 1, s. 57 - 78.
- FILIMON, Luiza-Maria. The Discourse of Insecurity.Terrorism, September 11 and the War on Terror. *Annals of the OvidiusUniversity of Constanta – Political Science Series*, 2013, č. 2, s. 197 – 220.
- FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. *Důvody realizace a formy terorismu*. In *Obrana a strategie*, 1/2005, str. 33 – 42.
- FOLTIN Pavel, ŘEHÁK David. Historický vývoj terorismu. *Obrana a strategie*, 2006, č. 1, s. 45 – 57.
- GARGANTINI, Giulia. European cooperation in counter-terrorism and the case of individual sanctions. *Perspectives on realism*, 2011, roč. 3, č. 3, 2011, s. 155 - 179.
- KEOHANE, Daniel. The Absent Friend: EU Foreign Policy and Counter-Terrorism. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2008, roč. 46, č. 1, s. 125 – 146.
- KOLÍN, Vilém. Válka proti terorismu – alternativní přístup. *Obrana a strategie*, 2006, roč. 5, č. 2, s. 55 – 70.
- LUGNA, Lauri. Institutional Framework of the European Union Counter-Terrorism Policy Setting. *Baltic Security & Defence Review*, 2006, č. 8, s. 101 - 127.
- LUKÁŠEK, Libor. Boj s terorismem pohledem Evropské unie. *Evropské právo*, 2000, č. 7, s. 5 – 7.
- MACKENZIE, Alex a kol. The European Union Counter-terrorism Coordinator and the External Dimension of the European Union Counter-terrorism Policy. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 325 – 338.
- MONAR, Jörg. Common Threat and Common Response? The European Unions's Counter-Terrorism Strategy and its Problems. *Government and Opposition*, 2007, roč. 42, č. 3, s. 292 – 313.

- MOUNIER, Gregory. Europol: A New Player in the EU External Policy Field? *Perspectives on European Politics and Society*, 2009, roč. 10, č. 4, s. 582 – 602.
- PIKNA, Bohumil. Europol – právní a funkční aspekty. *Právník*, 2006, č. 1, s. 47.
- ROZÉE, Stephen a kol. Is Europol a Comprehensive Policing Actor? *Perspective on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 372 – 387.
- SÁNCHEZ-CUENCA, Ignatio. The Dynamics Of Nationalist Terrorism: ETA and IRA. *Terrorism and Political Violence*, 2007, roč. 17, č. 3, s. 289 – 306.
- SCHROEDER, Ursula. Strategy by Stealth? The Development of EU Internal and External Security Strategies. *Perspectives on European Politics and Society*, roč. 10, č. 4, s. 486 – 505.
- ŠTURMA, Pavel. *Odpověď mezinárodního práva na hrozbu mezinárodního terorismu. Právník*, 2003, č. 2, s. 150.
- WEISS, Tomáš. The Unclear Border between Internal and External Security in the European Union: Impact of the Lisbon Treaty. *Politologický časopis*, 2011, č. 3, s. 215 – 229.

Dokumenty ES/EU

- *Agreement between Europol and Eurojust* [online]. Europol.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/flags/eurojust_.pdf>.
- Communication from the Commission to the European Parliament and Council on Strengthening Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Security in the European Union – an EU CBRN Action Plan. COM(2009) 273 ze dne 24. června 2009.
- *Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21st September 2001* [online]. Consilium.europa.eu, 21. září 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf>.
- *Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21st September 2001* [online]. Consilium.europa.eu, 21. září 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf>.

- Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on simplified extradition procedure between the Member States of the European Union. C 78, 30. března 1995., s. 2 a násl.
- Council Act of 10 March 1995 drawing up the Convention on simplified extradition procedure between the Member States of the European Union. Úř. věst. C 78, 30. března 1995., s. 1.
- Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention). Úř. věst. C 316, 27. listopadu 1995., s. 1 – 32.
- *Deklarace La Gomera (Prohlášení o terorismu)* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 2. března 2014]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/summits/mad2_en.htm#annex3>.
- *Declaration by the Heads of State or Government of the European Union and the President of the Commission. Follow-up to the September 11 Attacks and the Fight Against Terrorism* [online]. Consilium.europa.eu, 19. října 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACF7BE.pdf>.
- *Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>>.
- *EU Action Plan on combating terrorism* [online]. Register.consilium.europa.eu, 13. února 2006 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%205771%202006%20REV%201>>.
- *EU Plan of Action on Combating Terrorism* [online]. ue.eu.int [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/EU_PlanOfAction10586.pdf>.
- *EU-U.S. Declaration on Combating Terrorism.* [online]. consilium.europa.eu, 24. června 2004 [cit. 20. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/10760EU_US26.06.04.pdf>.
- Lisabonská smlouva. Úř. věst. C 360, 17. prosince 2007.
- Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 83, 30. března 2010, s. 30 a násl.

- Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. května 2010, s. 47 a násl.
- Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii). Úř. věst. C 191, 29. července 1992.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků. Úř. věst. L 345, 08. prosinec 2006, s. 1 – 10.
- *Prohlášení k boji proti terorismu* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf>>..
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV ze dne 13. června 2002, o společných vyšetřovacích týmech. Úř. věst. L 162, 20. Června 2002, s. 1 a násl.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV z 13. června 2002, o boji proti terorismu. Úř. věst. L 164. 22. 6. 2002., s. 3 – 7.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Úř. věst. L 190, 18. července 2002, s.1 – 20.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2008/919/SVV z 28. listopadu 2008, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV. Úř. věst. L 333, 28. listopadu 2008, s. 21.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV ze dne 8. prosince 2008 o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech. Úř. věst. L 350, 30. prosince 2008, s. 70 a násl.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně. Úř. věst. L 81, 27. března 2009, s. 24 a násl.
- Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002, o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 63, 6. Března 2002, s. 1 a násl. Ve
- Rozhodnutí Rady 2005/671 ze dne 20. září 2005, o výměně informace a spolupráci v oblasti teroristických trestných činů. Úř. věst. L 253, 29. září 2005.

- Rozhodnutí Rady 2009/371/JHA z 6. dubna 2009, o založení Evropského policejního úřadu. Úř. věst. L 121, 15. května 2009, s. 37.
- Rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008, o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/SVV o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 138, 4. Června 2009, s. 14 a násl.
- Rozhodnutím Rady 2009/1004/SZBP ze dne 22. prosince 2009, kterým se aktualizuje seznam osob, skupin a subjektů, na něž se vztahují články 2, 3 a 4 společného postoje 2001/931/SZBP o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu. Úř. věst. L 346, 22. prosince 2009, s. 58 a násl.
- Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům Akční plán provádění Stockholmského programu. KOM/2010/0171 konečném znění
- Sdělení komise ze dne 12. prosince 2006 o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury KOM(2006) 786 v konečném znění. Úř. věst. C 126, 7. června 2007.
- Sekretariát Rady EU. *Evropská unie a boj proti terorismu* [online]. consilium.europa.eu, 2. října 2009 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet-fight%20against%20terrorism%20091002.CS.PDF>>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Úř. věst. L 309, 25. listopadu 2005, s. 15 a násl.
- Směrnice Komise 2012/4/EU ze dne 22. února 2012, kterou se mění směrnice 2008/43/ES, kterou se podle směrnice Rady 93/15/EHS zřizuje systém pro identifikaci a sledovatelnost výbušnin pro civilní použití. Úř. věst. L 50, 23. února 2012, s. 18 a násl.
- Smlouva z Amsterdamu. Úř. věst. C 340, 10. listopadu 1997.
- Smlouva z Nice. Úř. věst. C 80, 10. března 2001.
- Společná akce 98/428/SVV ze dne 29. června 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské soudní sítě. Úř. věst. L 191, 7. července 1998, s. 4 – 7.

- Společný postoj Rady 2001/931/SZBP z 27. prosince 2001, k uplatnění zvláštních opatření pro boj s terorismem. Úř. věst. L 344, 28. prosince 2001, s. 93 – 96. Aktualizované rozhodnutím Rady 2013/395/SZBP z 25. července 2013, kterým se aktualizuje a mění seznam osob, skupin a subjektů, na něž se vztahují články 2, 3 a 4 společného postoje 2001/931/SZBP o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu, a kterým se zrušuje rozhodnutí 2012/765/SZBP. Úř. věst. L 201, 26. července 2013, s. 57.
- Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je. Úř. věst. C 115, 4. května 2010, s. 1 – 38
- *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie. Směrem k evropskému modelu bezpečnosti* [online]. Mvcr.cz [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-vnitri-bezpecnosti-660705.aspx>>.
- The European Union Counter-Terrorism Strategy [online]. Register.consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2014469%202005%20REV%204>>.
- *The Hague Programme: Ten priorities for the next five years* [online]. Aei.pitt.edu, 2005 [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na <[http://aei.pitt.edu/44368/1/COM_\(2005\)_184.pdf](http://aei.pitt.edu/44368/1/COM_(2005)_184.pdf)>.
- *Úmluva o Europolu* [online]. Euroskop.cz [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1677-f19a1307_8532_4158_9f8d_defe0590af1e.pdf>.
- *Úmluva o vzájemné právní pomoci v trestních věcech mezi členskými státy* [online]. eur-lex.europa.eu, 29. května 2000 [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2000:197:0001:0023:EN:PDF>>.
- *Závěry Evropské rady z Tampere* [online]. Europarl.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm>.
- Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 11. Dubna 2011, o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. KOM(2011) 175.
- *Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie* [online]. Consilium.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na

<http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/CS/reports/104642.pdf>.

Ostatní zdroje

- Databáze dokumentů vydaných Radou bezpečnosti OSN. Dostupné na <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2000.shtml>>.
- EU Terrorism Situation and Trend report 2007. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/hearings/20070410/libe/europol_en.pdf>.
- United Nation: *A more secure world.: Our shared responsibility*. Report of the High-level Panel on Threats, Challenges, and Change. 2004. 141 str.
- *Solemn declaration on European Union* [online]. Eurotreaties.com [cit. 18. Prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.eurotreaties.com/stuttgart.pdf>>.

Internetové zdroje

- *An Al Qaeda 'Chemist' and the Quest for Ricin* [online]. Washingtonpost.com [citováno 12. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A2159-2004May4_2.html>.
- CRODDY, Eric a kol. *Chemical Terrorist Plot in Rome?* [online] cns.miis.edu [cit. 12. ledna 2014]. Dostupné na <<http://cns.miis.edu/stories/020311.htm>>.
- *Context of 'August 21, 2001: Mossad Reportedly Gives CIA List of Terrorists Living in US; at Least Four 9/11 Hijackers Named'* [online]. Historycommons.org [cit. 24. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.historycommons.org/context.jsp?item=a082301mossad>>.
- *Danish Police Arrested Three in Terrorism Plot* [online]. Nytimes.com, 27. dubna 2012 [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2012/04/28/world/europe/denmark-three-accused-of-planning-terrorism.html?_r=0>.
- *Defining Terrorism* [online]. Jewishvirtuallibrary.org [cit. 17. května 2013]. Dostupné na <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/terrordef.html>>.
- Eurojust. Dostupné na <eurojust.europa.eu>.
- *Eurojust News* [online]. Eurojust.europa.eu [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/newsletter/Eurojust%20News%20Issu>>

- e%201%20(October%202009)%20on%20the%20fight%20against%20terrorism/Euroj
ustNews_Issue1_2009-10-EN.pdf>.
- Europol.europa.eu. Dostupné na <<https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>>
 - *Extraordinary Council meeting – Justice, Home Affairs and Civil protection* [online]. Europa.eu, 20. září 2001 [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-01-327_en.htm>.
 - *Extraordinary Council meeting – EU Response to London Bombings* [online]. EU-un.europa.eu [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_4906_en.htm>.
 - *FBI Ten Most Wanted Fugitive* [online]. Fbi.org [cit. 18. Listopadu 2001]. Dostupné na <<http://www.fbi.gov/wanted/topten/usama-bin-laden>>.
 - FRANK, Libor, KHOL, Radek. Evropské bezpečnostní struktury [online]. Mocr.army.cz. Dostupné na <http://www.mocr.army.cz/mo/obrana_a_strategie/2-2003cz/frank.pdf>.
 - *Hezbollah linked to Burgas bus bombing in Bulgaria* [online]. Bbc.com, 5. února 2013 [cit. 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.bbc.com/news/world-europe-21342192>>
 - Jednotlivé verze TE-SAT dostupné na <https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37>.
 - KHANDEKAR, Gauri. *The EU as a Global Actor in Counter-Terrorism* [online]. Culturaldiplomacy.org [cit. 18. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/eu/Gauri-Khandekar-The-EU-as-a-Global-Actor-in-Counter-Terrorism.pdf>>.
 - LAITNER, Sarah. *Delays thwart EU chief's anti-terror fight* [online]. Ft.com [cit. 12. února 2014]. Dostupné na <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/76b3f86a-8e77-11d9-8aae-00000e2511c8.html#axzz2w86csm5p>>.
 - *Londýn ochromili teroristé, zabili desítky lidí* [online]. iDnes.cz, 7. července 2005 [cit. 13. ledna 2014]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.aspx?r=zahranicni&c=A050707_103823_zahranicni_lkr>.

- *Operations Active Endeavour* [online]. Nato.int [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_7932.htm>.
- PIKNA, Bohumil. *Nová úprava oblastí justice a vnitřních věcí v návrhu Ústavní smlouvy* [online]. Polac.cz [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.polac.cz/eu/nova_upr.html>.
- *Proslov prezidenta G. W. Bushe k 11. září 2011* [online]. CNN.com, [cit. 23. ledna 2014]. Dostupné z <http://articles.cnn.com/2001-09-11/us/bush.speech.text_1_attacks-deadly-terrorist-acts-despicable-acts/2?_s=PM:US>.
- *Přehled o Europolu. Souhrnná zpráva o činnostech Europolu* [online]. Europol.europa.eu [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/cs_europolreview_0.pdf>.
- *Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005* [online]. BBC.co.uk. [cit. 20. prosince 2013]. Dostupné na <http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf>.
- *Scores die in Madrid bomb carnage* [online]. News.bbc.co.uk, 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/3500452.stm>>.
- *Severoatlantická smlouva* [online]. Mocr.army.cz [cit. 23. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.mocr.army.cz/nato/dokumenty/dulezite-dokumenty-2411/>>.
- *Spain marks 10th anniversary of bombings* [online]. Dw.de, 10. března 2014 [cit. 17. března 2014]. Dostupné na <<http://www.dw.de/spain-marks-10th-anniversary-of-bombings/a-17486432>>.
- *Spain Train Bombings Fast Facts* [online]. Cnn.com, 2013 [cit. 12. ledna 2013]. Dostupné na <<http://edition.cnn.com/2013/11/04/world/europe/spain-train-bombings-fast-facts>>.
- STANLEY, Trevor. *Al-Qaeda's Revolutionary Model. Iraq and the Madrid Bombings in Context.* [online]. Pwhce.org [cit. 20. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.pwhce.org/textaq.html>>.
- *Španělsko těsně před volbami v roce 2004 zažilo nejhorší teroristický útok v dějinách* [online]. Ceskatelevize.cz, 11. března 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/8427-spanelsko-tesne-pred-volbami-v-roce-2004-zazilo-nejhors-i-teroristicky-utok-v-dejinach>>.

- *Ten years of Europol* [online]. Europol.europa.eu [cit. 16. ledna 2014]. Dostupné na <<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/anniversary-publication.pdf>>.
- *Teroristické útoky z 11. září trvale změnily podobu světa* [online]. Ceskatelevize.cz, 11. září 2001 [cit. 18. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/27993-teroristicke-utoky-z-11-zari-trvale-zmenily-podobu-sveta/>>.
- *Terrorism > Terrorist Acts > 1968-2006 > Incidents: Countries Compared* [online]. Nationmaster.com [cit. 23. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Terrorism/Terrorist-Acts/1968--2006/Incidences>>.
- *UN General Assembly Resolution 3034 (XXVII). Measures to Prevent Terrorism* [online]. Cfr.org, 18. prosince 1972 [cit. 12. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.cfr.org/terrorism-and-the-law/un-general-assembly-resolution-3034xxvii-measures-prevent-terrorism/p24793>>.
- *Výbuchy v Madridu si vyžádaly 200 mrtvých a 1.000 zraněných* [online]. Archiv.natia.cz, 2004 [cit. 13. prosince 2013]. Dostupné na <<http://archiv.natia.cz/archiv1/068.htm>>.
- *Zapatero oznámil stažení španělských vojsk z Iráku* [online]. BBC.co.uk, 19. dubna 2004 [cit. 20. prosince 2013]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2004/04/040419_spain_iraq_0635.shtml>.

Abstrakt

V počátcích evropské integrace nebyly otázky terorismu řešeny a celá problematika spadala do výlučné pravomoci členských států Společenství. Hlavním mezníkem stojícím za vznikem protiteroristické politiky EU se stala na začátku 70. let minulého století, kdy došlo k teroristickému útoku na olympijských hrách v Mnichově. Po tomto incidentu nabírá boj proti terorismu v ES/EU nový rozměr a otázka terorismu se dostává častěji na pořad jednání.

Hnacím motorem v protiteroristické politice EU se však staly až události v září 2001 a následné teroristické útoky na Madrid a Londýn. EU reaguje vydáním řady dokumentů mající potlačit terorismus a postupně přispět k jeho vymýcení či rozšířením pravomocí orgánů a institucí o otázky terorismu, popř. vytvořením nových protiteroristických orgánů a skupin.

Diplomová práce se zabývá nejen otázkou hrozby terorismu na území EU, ale především se snaží přiblížit protiteroristickou politiku EU a analyzovat a zhodnotit efektivitu a přidanou hodnotu jejích nástrojů. Začátek práce se zabývá obecným vymezením terorismu a problémem jeho jednotné definice a hrozbou teroristických útoků na EU. Následující části práce jsou již věnovány unijnímu boji proti terorismu, vývoji protiteroristické politiky EU a přiblížení, rozboru a zhodnocení efektivitu nástrojů protiteroristické politiky EU. V závěru je posouzen celkový přínos protiteroristických unijních nástrojů v boji proti terorismu.

Abstract

At the beginning of European integration the issues about terrorism had not been solved and all of its problems came under remit of Member States of Community. The milestone responsible for formation of EU Counter-Terrorism Policy was terrorist attack on Olympic Games in Munich at the beginning of 70's. After this incident a fight against terrorism gained new dimension in EC/EU and issues about terrorism were more often on the programmes of talks.

A catalyst of EU Counter-Terrorism Policy was the events on September 2001 and consequential terroristic attacks in Madrid and London. EU reacted by issued series of documents supposed to deal with terrorism and contribute to its extermination or by extension of power of European bodies and institutions by questions of terrorism or creating totally new counterterrorist bodies and groups.

Thesis deals not only with question about terroristic threat in EU but is mainly concerned about outlining EU counterterrorism policy and analyzing and evaluating the efficiency and added value of its mechanisms. Opening of the thesis deals with general

definitions of terrorism and with problem about its not existing world-wide accepted definition and about the threat of terroristic attack in EU. Following parts concern with EU fight against terrorism, evolution of EU Counter-Terrorism Policy and outlining, analyzing and evaluating of the efficiency of EU Counter-Terrorism Policy mechanisms. Conclusion judges total asset of counter-terroristic mechanisms in the fight against terrorism.

Seznam klíčových slov

Terorismus, Protiteroristická politika EU, Nástroje protiteroristické politiky EU, Europol, Eurojust, Společné vyšetřovací týmy, Akční plán v boji proti terorismu, Září 2001, Madrid 2004, Londýn 2005,

Key words

Terrorism, EU Counter-Terrorism Policy, EU Counter-Terrorism Policy Mechanism, Europol, Eurojust, Joint Investigation Teams, Action Plan for Combating Terrorism, September 2001, Madrid 2004, London 2005